

501 an
107
800
400

S O J A A S J A N D U S E A J A K I R I

*Sõjaasj
ajakiri
ajakiri
ajakiri*

S O D U R

19. 05.

20

1934.

XVI A A S T A K Ä I K

Sisustik:

Kol.-ltm. A. Steinberg: Meie õhukaitse doktriin vajab revideerimist. — *Nécessité d'une révision de nos méthodes de défense aérienne.*

Kpt. A. Nõmm: Mõnda suurtükiväe õppevahendeist. — *Du matériel d'instruction pour l'artillerie.*

Kol.-ltm. A. Laats: Vabadusristi 15. aastapäevast. — *15e anniversaire de la Croix de la Liberté.*

Leedu sõjaasjandusajakiri „Karys“ 15. aastane. — *15e anniversaire de la revue militaire lithuanienne „Karys“.*

Kol. A. Traksmann: K. S. lõpetanud ohvitseride ühing 1933. a. — *L'Association des anciens élèves de l'École supérieure de Guerre — 1934.*

Kpt. J. Luks: Andmeid allveelaevastiku sihtkapitali tegevusest. — *Activité du Fonds pour la construction de sous-marins.*

BIBLIOGRAAFIA — BIBLIOGRAPHIE:

Sõjaväe süsteemid (järgneb). — *Systèmes d'organisation des forces militaires (à suivre).*

Võitlusviisid, kultuur ja ajalugu („Wissen und Wehr“ nr. 3 — 34). — *Procédés de combat, culture intellectuelle et histoire.*

Õhutundelisus. Selle geo- ja kaitsepolitilised nõuded. — *Menace aérienne. Conditions géographiques, politiques et défensives.*

Nüüdisaja jalaväe rünnik ja pataljoni organisatsiooni küsimus („Militär Tidskrift“ — Roots). — *Attaque de l'infanterie actuelle et organisation du bataillon.*

Uus vahend jõest üleminekuks Rootsis. — *Passage d'un fleuve — Nouvelle méthode suédoise.*

Inglismaa: „The Army Quarterly“ — 1934. — Angleterre: „The Army Quarterly“ — 1934.

Saksamaa: „Wissen und Wehr“ — 1934. — Allemagne: „Wissen und Wehr“ — 1934.

Ametlik osa, juriidilised küsimused, perekondlikud teated ja sport. — *Partie officielle. Questions juridiques, informations familiales, sports.*

Vastutav toimetaja kolonelleitnant **J. REMMEL**

Kõnetr. Kaitseväe nr. 40

Tegev toimetaja kolonelleitnant **A. LAATS**

Kõnetr. Kaitseväe nr. 163

Kodune kõnetr. Kv. nr. 372

Väljaandja: „**SÕDUR**“ Tallinn, Toomkooli nr. 7

Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli nr. 7

Kõnetr. Kaitseväe nr. 163

Talitus avat. k. 0800—1500

Toim. kõnet. k. 0800—1500

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 4 kr.

Veerandaastas 2 kr. 20 s.

Üksiknumber 20 s.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Nr. 20

XVI aastakäik

19.05.34.

Meie õhukaitse doktriin vajab revideerimist.

Kolonelleitnant A. Steinberg.

Avaldatakse mõttevahetuse korras. „Sõduri“ veergudel on juba varemgi juhitud tähelepänu välismaa vaadetele õhukaitse küsimusele väikeriigi seisukohalt, kus õhukaitse viiakse üle peamiselt maapealsetele relvadele.

Toim.

1.

Lennuvägi ja õhukaitse kui kaks erilist mõistet ja organisatsiooni.

Vabariigi kaitsejõudude korraldamisel igapäev puutume kokku mitmesuguste sõjaliste mõistetega. Igal sõjalisel mõistel ja termil on kindel sisu. Vildak arusaamine sisust viib mõttekäigu valesuunale, missuguse mõttekäigu praktiliseks tulemuseks on ebaõige kalkulatsioon, viimasele aga järgneb ebaõige tegevus. Lennuvägi ja õhukaitse — nende kahe sõjalise mõistega on meil tihti tegemist. Nende termide õige sisu peaks olema kaitseväge juhtivale koosseisule igakülgsest selge. Seepärast meie siinkohal ei hakka nende kahe mõiste tähendust pikevalt ning üksikasjaliselt selgitama. Ja seda sellepärast, et igaks juhtumiks vältida võimalikke eksitusi käesolevasse küsimusse süvenemisel.

Lennuvägi (Flying Corps, Fliegertruppen, Aviatsioonõje voiska) esineb mõistelt väeliigina. Normaalselt lennuväe võitlusvahenditeks on aparaadid, mis õhus liiguvad aerodünaamika seaduse alusel*). Seega lennuvägi kasutab lennukiteid, mis jagunevad maas ja merelennukiteks. Need omakord jagunevad hävitajateks, luurelennukiteks, pommituslennukiteks, torpeedolennukiteks, ründamislennukiteks ja side- ja üldteenistuse

*) Juhitavad õhulaevad ja aerostaadid kui staatilise lennu esindajad, moodustavad õhulaevanduse.

lennukiteks. Lennuväge kui seesugust ei pea ära vahetama õhujõuga. Kaasaja sõjaasjandus mõistab õhujõu nimetuse all riigi sõjalise jõu iseseisvatelementi, mitte aga väeliiki. Lennuvägi sõjalistes operatsioonides teotseb kokkukõlas oma maa- või merejõudude tegevusega, abistades neid kaht elementi, et saavutada ühist eesmärki.

Õhukaitse taotleb ainsat kindlat eesmärki — võitlust vastase lennuväega. Õhukaitse võitlusvahenditeks on: õhukaitse-suurtükid, õhukaitse-kuulipildujad ja lennukid ühes nende juurde kuuluvate abivahenditega. Peale selle õhukaitse organisatsiooni kuuluvad: vaatlus- ja sideteenistus, tuletõrje-, valgustamis- ja liiklemisteenistus ja moondamine. Lennuväe üksused ei kuulu õhukaitse organilise ja lahutamata osana. Neid üksusi antakse lahinguliseks otstarbeks õhukaitse käsutada vastavalt olukorrale: lennuüksused võivad mõnikord õhukaitse täiesti puududa, mõnikord aga õhukaitse on lennuüksustega küllastatud**). Kõik need loeteldud võitlusvahendid ja teenistused töötavad vahetult õhukaitse huvides, nagu öeldud ainsa eesmärgiga — võidelda vastase lennuväega.

2.

Lennuväe ja õhukaitse küsimus doktriini seisukohalt vaadeldes.

Võtame kaks riiki: üks on suurriik, teine on tugev lennuvägi, teine on väikeriik, kellel nõrk lennuvägi. Missuguses seisukorras osutub nõrk lennuvägi tugeva lennuväe suhtes? Riik, kellel nõrk lennuvägi, on rasketes tingimustes. Kuid niisug

**) Teatud määral siin lennuväele analoogiaks võiks olla brigaadi suurtükivägi.

guses olukorras küsimus ei seisa mitte nõrga lennுவေး võitluses vastase tugeva lennுவေးga, vaid riikide kui seesuguste vastastikus võitluses. See tähendab — riik, kellel nõrk lennுவေးgi, annab vastasele pealöögi mitte oma lennுவေးga, vaid mõne muu jõuga ja kaitses ennast vastase tugeva lennுவေး vastu mitte oma nõrga lennுவေးga, vaid maapealsete võitlusvahenditega. Siit järeldus — nõrk lennுவေးgi on riigi sõjalise jõude abistav tegur, kes on sunnitud rindel võitlema ülekaalus oleva vastasega. Ühtlasi see abistav tegur omab seda võrd suure tähtsuse, et väikeriik oma nõrka lennுவေးga likvideerida ei või.

Transformeerime ülaltoodud põhimõtte Eesti kui väikeriigi ja üksikõik millise suurriigi olukorra kohaselt. Eestil on nõrk lennுவေးgi, suurriigil tugev lennுவေးgi. See on ja jääb nõnda. Sõja korral Eesti annab enesekaitse eesmärgiga suurriigile löögi maismaa jõududega lennுவေးga kaasaabil. Seega meie lennுவေးga pealülesandeks on maismaa jõudude abistamine. Eesti on sunnitud kaitsma ennast suurriigi tugeva lennுவေးga hoopide vastu eeskätt maapealsete, s. o. õhukaitse võitlusvahenditega. Need vahendid teatavasti olid: õhukaitse-suurtükid, õhukaitse-kuulipildujad, helgiheitjad ja mitmesugused teenistused. Neid õhukaitse vahendeid vastavalt olukorrale täiendab lennுவေးgi. Siit selgub meie lennுவေးga abilülesanne — õhukaitse organisatsiooni teenimine.

Sellest ei pea järeldama, et õhukaitse meie oludes võib olla mõnesuguse kõrvalise tähtsusega. Nimetus abiülülesanne on siin maksev ainult lennுவေးga suhtes. Õhukaitse aga kui seesugune omab meil eriti suure tähtsuse, sest meie suhteliselt nõrga lennுவေးga juures meil on tegemist vastase tugeva lennுவေးga: vastane omab võime meie lennுவေးga tegevust kas maha suruda või täielikult lõpetada, meie aga sellist võimet ei oma. Sellest peame tegema järelduse, et vaade, nagu meie lennுவေးga ongi meie õhukaitse, on vildak. Lennுவေးgi on ainult teatud osa meie õhukaitsest ja nimelt aktiivsem osa, aga nii kaua kui tugevam vastane lubab temal olla aktiivne. Lennுவေးga tegevus maha surutud, meie ei pruugi sugugi veel loobuda õhukaitse ülesannete täitmisest. Meie peame ja suudame vastu panna ja see vastupanu peab tulema maastikult. Arvame, et just siin peitubki meie õhukaitse doktriin. Tõepoolest — kas võidakse väita, et meie nõrk lennுவေးgi suudab suurriigi tugeva lennுவေးga võidelda, s. o. hävitab vastase või

surub ta tegevuse maha või paneb temale Eesti kohal õhuruumi kinni? Selge on, et sellisest lennுவေးga ei jätkuks. Samal ajal vist keegi ei julgeks tõendada, et meie suudame tulevikus oma lennுவေးga niivõrd suured rendada, et vastane meile alistub. Tähendab, meie peame tahes-tahtmata omaks võtma seisukoha, et vastase lennுவေးgi on tugevam, et tema võib meie nõrga lennுவေးga tegevuse paralüüeerida. See aga tähendab, et meie ei saa õhuvaenlast oma tahte alla painutada, tema aga meiega suudab seda teha. Järelikult meie peame tooma oma õhukaitse raskuspunkti õhust alla maastikule. Teist teed ei ole.

Vaatame, kuidas lahendab lennுவေးga ja õhukaitse küsimuse meie Lahingueeskiri. Nimetatud eeskirja § 44 lausub:

„Lennுவေးga peamiseks ülesandeks on abistada väekoondisi ja väeliike nende ülesannete täitmisel. Nimetatud ülesande lennுவေးga täidab:

- võideldes vastase õhujõudude vastu;
- muretsedes tarvilikke luureandmeid;
- teotsedes maapealsete märkide vastu.“

Sellest lennுவေးga küsimust käsitlevast põhiparagrahvist selgub kaks asjaolu. Paragrahvi esimene osa tunnustab lennுவေးga kui seesugust ja seab temale peamiseks ülesandeks väekoondiste ja väeliikide abistamise. See nõue on selge ja kokkukõlas tegeliku olukorraga: meie anname vastasele löögi oma maismaa jõududega, seejuures lennுவေးga peamiseks ülesandeks on seda lööki abistada. Kuid see põhimõte saab tumestatud paragrahvi teise osaga, mis näitab konkreetselt, kuidas lennுவေးga seda abistamist teostab. Siin juba näeme, et lennுவေးga ülesanded on kindlalt järjestatud. Esimeseks ja seega kõige tähtsamaks ülesandeks lennுவေးga on loetud võitlus vastase lennுவေးga. See tähendab, et meie lennுவေးga esimeses järjekorras peab täitma õhukaitse vajadused, millest muidugi väekoondised ja üldse eelrinne suuresti huvitatud on, ja alles siis abistab rindel asuvaid väekoondisi (diviise, brigaade) nende operatsioonides, toimetades luuret (juhatustele ja väeliikidele) ja teotsedes maapealsete märkide vastu (pommitamise ja ründamise tegevus). Et selline lennுவေးga ülesannete järjestamine pole juhuslik vaid teadlik, näitavad nimetatud põhiparagrahvile järgnevad paragrahvid. Seega eeskiri tunnustab küll lennுவေးga kui väekoondiste abistavat tegurit ja määrab vastavalt sellele ka lennுவေးga pealülesande, kuid samas libistab lennுவေးga eeskätt õhukaitse teguriks. Küsimus muutub üldise selguse mõttes keerukamaks, kui

Poola kõrged külalised Eestis.

3.—5. maini s. a. külastas Eestit Poola delegatsioon koosseisus: valitsusbloki esimees seisimis kolonel Slawek, senati marssal Raczkiewicz Poola-Eesti ühingu peanõukogu esimees hoolekandeminister Hubicki, senaator proua Hubicka, Poola-Eesti ühingu juhatuse esimees kolonelleitnant Rusin ja senati esimehe sekretär Mohl. Küllasõit toimus Eesti-Poola ühingu esimehe K. Einbundi kutsel ja oli vastukülaskäiguks meie delegatsioonile Poolasse veebruaris s. a.

Kõrged külalised viibisid Tallinnas 3. ja 4. mail ja Tartus 5. mail s. a. Poola rahvuspühal 3. mail korraldati Eesti-Poola ühingu poolt pidulik kontsert-aktus „Estonia“ kontsertsaalis, kus kõrgeid külalisi tervitas Poola-Eesti ühingu auesimees kindral Laidoner. Tallinnas viibides külastas delegatsioon Riigivanem K. Pätsi, kindral Laidoneri j. t., asetas pärja kaitseväge kalmistule, vaatas

Poola delegatsioon kindral J. Laidoneri juures.

linna tähelepanuväärsemaid kohti ja tutvunes isegi meie sõduri eluga, külastades 10. rügemendi kasarmuid Juhkentalis. Tallinnast lahkus Poola delegatsioon 4. mail. 5. mai veedeti Tartus, kus kõrgeid külalisi võttis vastu linnapea, ülikooli rektor ja Eesti-Poola ühingu Tartu osakond.

arvestada eeskirja § 49, mis põhjanevalt käsitleb õhukaitset kui seesugust. See paragrahv lausub järgmist:

„Õhukaitse eesmärgiks on tagada sõjaliselt tähtsate punktide, vägede ja tagala-asutiste julgeolek õhust. Õhukaitset peavad korraldama kõik kaitseväge osad ja asutised nende kasutuses olevate vahenditega igal ajal ja igas olukorras, ilma erilist korraldust ootamata. Õhukaitse saavutatakse:

- moondamisega;
- õhuvaatlusega;
- maapealsete relvade tulega;
- lennuväe hävitusüksuste tegevusega.“

Paragrahvi esimene osa määrab, et meie oludes õhukaitse peab olema korraldatud sõjaliselt tähtsate punktide, vägede ja tagala-asutiste kaitseks. Teiste sõnadega — meie riigi õhukaitse näeb ette territoriaalse õhukaitse ja väekoondiste õhukaitse, seega õhukaitse ülesanne on maksimaalne. Paragrahvi lõpposast selgub, arvestades jällegi ülesannete järjestamist nende tähtsuse mõttes, et lennuvägi õhukaitse tegevuses asub viimasel kohal, kuna kõik õhukaitse maapealsed võitlusvahendid on toodud enne lennuväge. Seega näeme lennuväe

kasutamise suhtes eeskirja paragrahvide 44. ja 49. kohaselt vastolu: esimene seab lennuväele ülesandeks eeskätt võitluse vastase lennuväega, teine aga asetab selle võitluse viimasele kohale. Aga veel rohkemgi: § 49 lõpposa tunnustab lennuväe mõttes õhukaitse tegurina ainult lennuväe hävitusüksusi. Tähendab, pommituslennuväe tegevus õhukaitse organisatsiooni raamistikku ei kuulugi. Kuid selline seisukoht ei saa vist olla stabiilne, sest eeskirja § 45 ütleb, et „võitlust vastase õhujõududega teostavad lennuväe hävitus- ja pommitusüksused“.

Sellest lühikesest ülevaatest selgub, et Lahingueeskiri, käsitledes lennuväe ja õhukaitse küsimusi, sisaldab endas vastolusid. Tähendab, selge ja sirsjooneline doktriin puudub. Lugeses läbi kõik need eeskirja paragrahvid, mis lennuväge ja õhukaitset puudutavad ja otsides nendel aladel eeskirjalt antavat „vaimu“, paratamatult jääb arvamine, vähemalt domineeriv arvamine, et meie lennuväge eeskätt loetakse õhukaitse teguriks. Selline seisukoht, niipalju kui meile teada, sattus Lahingueeskirja kaugeltki mitte üldisel heaksarvamisel.

3.

Meie praegune õhukaitse alias lennuväe organisatsioon.

Eesti kaitsejõudude organisatsiooni aluseks teatavasti on „Kaitseväe organisatsiooni ja koosseisude seadlus“. See normide kogu määrab ära meie kaitseväe korralduse juriidilise ja sisulise külje*). Süvenedes nende normide sisu üksikasjadesse, meile otsekohe selgub, millised vaated meil õhukaitse ja lennuväe suhtes läbi on lõõnud. Kui Lahingueeskiri, vaatamata eelpool kirjeldatud vastoludele, ikkagi veel võimaluse ja õiguse annab arvamisele tulla, et meil eksisteerivad nii õhukaitse kui ka lennuvägi, siis kaitseväe organisatsiooni ja koosseisude seadlus selleks ei jäta enam mingisuguseid võimalusi. Ta ütleb selgelt: „**lennuvägi ja teised õhukaitse üksused**“. Ja vastavalt sellele seadlusele, vastavalt sellele põhimõttele, et meil on ainult õhukaitse, ongi ellu kutsutud õhukaitse instituut. Mida selle sõjalise termini all tuleb mõista, seda juba teame: selle all tuleb mõista **õhukaitset** kui seesugust, kelle eluõigus ja ülesanne on väljendatud Lahingueeskirja § 49. Tähendab kaitseväe organisatsiooni seadlus juriidiliselt ja sisuliselt määrab, et meil lennuväge kui seesugust, kes oma peaülesandena sõja korral abistaks meie maaväge ja ka mereväge, üldse pole olemaski! Kui tahame olla seadusepärased ja kui tahame tunnustada teatud ning kindlat sõjalist mõistet, siis ainult see väide on õige. Kui öeldakse kompani, siis ei mõisteta ju selle all ratsaväelastega komplekteeritud eskadroni.

Meie õhukaitse lahingkoosseisu kuuluvad: hävituslennuvägi, luurelennuvägi, pommituslennuvägi ja õhukaitse suurtükivägi ühes mõningate abiteenistustega. Seega meie hävitajad õhulahingutes tagavad ainult õhukaitse huvivid, luurelennukid toimivad õhuluure ainult õhukaitse eesmärgiga ja pommituslennukid ründavad vastast ainult õhukaitse ülesannete piires. See on täielikult vastolus nende põhimõtetega, milledest eelpool kõnelesime: 1) meie peamine sõjaline jõud — maavägi, mille sõja korral vastasele pealöögi anname, pidi teotsema lennuväe kaasabil ja see abistamine pidi olema meie lennuväe pea-

ülesanne — meil aga lennuväge kui seesugust üldse polegi; need lennuüksused, mida omame, on antud ainuüksi õhukaitse organisatsiooni käsutusse, kuuludes nimetatud intsituudi koosseisu **orgaaniliselt**; 2) meie nõrk lennuvägi, tege-likus elus need meie suhteliselt nõrgad lennuüksused, mis õhukaitse organisatsiooni kuuluvad, ei pidanud suutma võidelda vastase tugeva lennuväega, mistõttu meie õhukaitse raskuspunkt pidi olema maastikul, aga mitte õhus — kuid faktiliselt meie õhukaitse on äärmiselt aktiivse iseloomuga, sest vähemalt 90% tema võitlusvahenditest on määratud teotsemisele õhus.

See on küsimuse juriidiline ja doktrinaalne külg. Kui aga jälgime õhukaitse igapäevast tegevust, siis näeme, et meie õhukaitse on saanud õige omapärase ja kahepaikse kehastuse. Õhukaitsele orgaaniliselt allutatud lennukoolis õhukaitse lendav koosseis saab igakülgse taktikalise ettevalmistuse lennuväe kui väeliigi mõiste kohaselt; õhukaitse lennuüksused käivad üldmanöövrites; polügoonil tehakse koostöö harjutusi suurtükiväega; aerofoto-, raadio- ja pommiasjandus on kohandatud väljavägede huvidele jne. Tekib küsimus — mis on õhukaitse instituudil tegemist suurtükitele korrigeerimisega, õhuluurega diviisi või brigaadi operatiivsetes huvides, maanduva dessandi ründamisega rannakaitse huvides jne.? Vastus küsimusele võib olla ainult üks — meie viskume ühest äärmusest teise, meie oleme radikaalsed, tunnustades seaduslikult ainult õhukaitset, tege-likult aga meil on mõlemad: õhukaitse ja lennuvägi. Kuid nende kahe instituudi organisatsioonid ja funktsioonid on niivõrd ühte sulatatud, et tõepoolest on raske aru saada, mida meie riigikaitsele on õieti tahetud anda, kas õhukaitset või lennuväge või mõlemaid. Selles mõttes meie kaitseväe organisatsiooni seadlus on puudulik ja meie õhukaitse ja lennuväe doktriin segane. Ja see selgusetus on valgunud ka meie Lahingueeskirja nendes osadesse, mis käsivad lennuväge ja õhukaitset. Selline olukord on põhjustanud rea puudusi meie praeguses õhukaitse alias lennuväe organisatsioonis juhtimise ja organisatsiooni üksikasjade alal, mis lahinguolukorras täie selgusega ja tõsiste takistustena esile kerkivad. Nende puuduste üksikasjaline ette-toomine siinkohal pole võimalik, märgime ainult tähtsama puudusena kahte asja — täielikult iseseisva ja ainult oma ülesannetele pühendatud üleriikliku õhukaitse süs-

*) Hiljuti maksmapandud kaitseväe rahu-aegse juhtimise ja korraldamise seadus mitmeti muudab kaitseväe organisatsiooni ja koosseisu seadlust, kuid need muudatused ei puuduta sisuliselt õhukaitse ja lennuväe alal seni valitsetud seisukohti.

Riigivanema käsukiri kaitsevägedele

Nr. 25.

7. mail 1934. a.

1. mail s. a. lahkus tegelikust kaitseväetee-
nistusest vanaduse ülemmäära saavutamise tõttu
üks meie vanemaid kaitseväge juhte — kindral-
major Aleksander Tõnisson.

Juba 1917. a. kevadel kindralmajor Tõnisson
siirdus Eestisse, kus võttis osa Eesti rahvuslik-
kude väeosade moodustamisest. Vabadussõja
puhkedes määrati ta 21. novembril 1918. a. 1. di-
viisi ülemaks. Sellel vastutusrikkal ametikohal
kindralmajor Tõnisson aitas mõjuvalt kaasa Va-
badussõja võidurikkale lõpule viimisel. 1. juulil
1921. a. nimetati kindralmajor Tõnisson 3. diviisi
ülemaks, kuid 1. oktoobril 1928. a. määrati ta
uuesti 1. diviisi ülemaks, millisel ametikohal ta
püsis kuni 15. septembrini 1933. a., mil kindral-
major Tõnisson viidi Kaitseministeeriumi nõuko-
gu alaliseks liikmeks. Viimasel ametikohal ta oli
kuni vabanemiseni tegelikust kaitseväetee-
nistusest.

Hinnates kindralmajor Tõnisson'i kauaaegset
tööd vastutusrikkastel ametikohtadel, pean oma
kohuseks avaldada temale tegelikust kaitseväge-
teenistusest lahkumise puhul tänu tehtud töö
eest.

K. Päts,

Peaminister Riigivanema ülesannetes.

J. Laidoner,

P. Lill,

Kindralleitnant,

Kindralmajor,

Kaitsevägede Ülemjuhataja.

Kaitseminister.

Kindralmajor A. Tõnisson.

teemi puudumise ja lennuüksuste segasüstees-
mi. Selle tulemuseks on, et sõja korral ole-
me sunnitud improviseerima. Muidugi,
kui vaenlane aega annab.

4.

Illusioon ja realiteet.

Kuidas meie ka ei tahaks ja jõudu ei pin-
gutaks, ikkagi on kindel piir, milleni suu-
dame oma lennuväe ja õhukaitse tugevust
tõsta. Selle piiri halastamatult määrab riigi
majanduslik seisukord. Arusaadavatel põh-
justel siinkohal on võimatu tuua seda lennu-
kite arvu, mida meie äärmise pingutuse juu-
res sõja korral välja võiksimme panna. See
arv on paljudele kaitseväelastele umbkaudu
teada. Samuti on teada, palju lennukeid
võib meie vastu tegevusse saata üks ehk teine
suurriik. Need arvud ise räägivad enda eest.
Ühes sellega ei pea unustama, et lennuväe
manööver on kiirelt läbiviidav, ja kui mõnel
suurriigil peaks meie suhtes olema tõsine
kavatsus, siis on temal kerge teatud operat-
siooni suunda tugevat lennuväe massi pais-
sata. Kas saame sellises olukorras oma nõr-
ga lennuväega olla aktiivsed — ikka

minna ja pommitada, ikka varitseda ja rün-
nata õhus, nagu meil pahatihti ja mõnikord
suure paatosega räägitakse? Meie seda küll
ei usu, seda enam, et teadmata on, kelle es-
kadriidid esimesena löögi vastase aero-
droomide pihta annavad. Lahendades selles
suunas õhukaitse küsimusi, tuleb hoiduda
illusioonidest.

See üldiselt. Kuid ka üksikasjades ja
eriti meie õhukaitse „lemmikala“ — hävitus-
lennuväe — tegevuse suhtes peab olema ette-
vaatlik. Hävituslennuväe tegevusel on sa-
muti kindlad piirid ja side teiste lennu-
väe liikide tegevusega. Hävituslennuväe
ülehindamise tendents õhukaitse organisat-
siooni rajamisel võib osutada kahjulikuks.
Selles mõttes pole huvitusetu lähemalt vaa-
delda hävitajate kasutamist Tallinna kui
meie poliitiliselt ja strateegiliselt kõige täht-
sama rannikul asuva punkti õhukaitstes. Ühe
suurriigi lennuväe autoriteet ütleb, et „pom-
mituslennukid lähenevad vastase rannikule
merelt, varjates oma manöövrit ja hoides kõr-
vale vastase vahilaevadest“. Oletame, et õhu-
vaenlane tungib Tallinna peale N suunast.
Praegu mitmesugustes lennuvägedes varustu-
sel olevate tähtsamate standart-pommituslen-

nukite suuremad kiirused meile käepäraselt olevate andmete järgi on järgmised: raske pommituslennuk 216, keskmine 211 ja kerge 296 km tunnis. Võtame keskmiseks kiiruseks 240 km tunnis, s. o. 4 km minutis. Tallinna keskkohast kuni Aegna ja Naissaare põhjapoolsele servani on umbes 19—22 km. Saartele paigutatud õhukaitse vaatluspostid, arvestades vaatlustingimusi merel, võivad avastada meirelt 3000 m kõrgusel tulevaid lennukeid maksimum 20 km kauguselt. Kokku saame umbes 40 km. Õhukaitse vaatluspostide paigutamiseks Koksjärve ja Pranglile meie midagi nimetamisväärt juurde ei võida. Oletame, et õhukaitse postid teavad, et oma lennukeid sel momendil õhus ei või olla ja alarmeerivad aerodroomi. Vaenlane katab 40 km 10 minutiga. Modern hävitaja tõuseb 3000 m kõrgusele 5,4 kuni 7,42 minutiga. Tallinna õhukaitse hävitaja tõuseb 3000 m peale (lahinguvarustuses) parimal juhtumil 6 minutiga. Mootor ei võta enne täiestiire peale kui õli on umbes 40° soe, soojendamise võtab aega, olenevalt ilmastikust, 6—10 minutit. Saame: 1) alarmi saamine aerodroomile ja käsklused — 2 minutit, 2) lenduri jooksmine masina juurde, sisseistumine, rihmade ja langevarju kinnitamine ja manipuleerimine mootori käimalaskmiseks — 2 minutit, 3) õli soojendamine 6 minutit, 4) mootori proov ja ruleerimine 1 minut, 5) tõus 3000 m peale 6 minutit, seega kokku 17 minutit. Selle arvutise juures ajakulu õhuvaenlase avastamise momendist kuni hävitaja startimiseni on 11 minutit. Kui maha arvata alarmi saabumise ja käskluse peale kulunud 2 minutit, siis saame 9 minutit, mis aerodroomil vaja läheb hävitaja õhku saatmiseks. Tõsi, õhukaitse manöövril meil on mõnikord saavutatud 6-minutiline hävitaja valmisolek, kuid seda ei saa tegeliku lahinguolukorra aluseks võtta. Manööver on üks ja tegelik lahing teine asi: startides tegelikult õhulahingusse, lendur hoolikalt kontrollib lennukit ja mootorit, proovib kuulipildujate töötamist ja tutvub olukorraga, milleks 3 minutit ei ole palju. Ülaltoodud tagasihoidliku arvutise kohaselt hävitajad jääksid Tallinna kohal 3000 m peale tõusmisega hiljaks umbes 7 minutit, manöövrile kogemuse kohaselt aga 4 minutit. Kui õhuvaenlane avastatakse hiljem ja kui side lonkab (selleks on rohkem eeldusi kui vastupidiseks), siis hävitajate saabumine lahinguväljale hilineks veelgi. Vastane jõuab pommid langetada ja asub tagasilennule. Alles nüüd tekib õhulahing, kuna ta peaks tekkima enne vaenlase jõudmist linna kohale. Ja on suur küsimus — millega

see õhulahing võib lõppeda, kui vastane on pommidest vabanenud (lennuki manööverdamisvõime normaalne), kui ta julgelt ja jonnakalt hoiab rivikorda, mis võimaldab anda tugevat tuld, kui maastikul pole küllaldaselt relvi, et vastase rivikorda (tulesüsteemi) laiali paisata, et siis hävitajatel rünnata. Umbes samasugustes tingimustes asub Tartu ja üldse kõik need punktid, kus õhukaitse vaatlusvõõ ettenihutamine pole küllaldaselt võimalik.

Lahingueeskiri, loetelles õhukaitse alla kuuluvaid objekte, järjestab viimased järgmiselt: esiteks — sõjaliselt tähtsad punktid, teiseks — väed ja kolmandaks — tagalaasutised. Meie arvates see on kõige õige, et esikohale on pandud sõjaliselt tähtsad punktid, sest nendes punktides normaalselt asuvad juhtimise tsentrumid, suuremad laod, tööstused, liiklemise sõlmed, koondusekohad jne., kuna teisele kohale pandud objekt — väed — asuvad teatud määral hajutatult, eriti meie rindepikkusi arvestades. Kuid meie kõik teame seda üldist tendentsi ja vaadet, et tulevikusõjas suuremad ja tõsisemad pommitamised õhust võetakse ette öösel. Ja kui küsida — mis on meil öösel vaenlase tugevale lennuväele vastu panna, või siis vähemalt — mida meie kavatseme vastu panna, siis alles näeme, kui võrdluses on õhukaitse doktriini küsimus ja kus meie selles mõttes viibime. Ega ometi ei olda nõnda kaugel, et ka öösel hakatakse hävituslennuväega hiilgavaid õhulahinguid lööma.

Üks on illusioon ja teine realiteet. Meie näib, et oleme kaldunud esimesele teele rohkem kui see on lubatud. Kõige paremini veendume selles, kui seaksime kõrvuti kaks fakti: 1) meie õhukaitse instituudi seisukorra tema lahingulise võime mõttes ja 2) detsembris 1927. a. Vabariigi Valitsusele tehtud ettepaneku, millele teatavasti järgnes Riigikogu poolt antud krediidi seadus. Nende kahe fakti võrdlus näitab kõige kujukalt, et kuidas meie ka ei püüaks, ikkagi pörkame halastamatu realiteedi vastu.

5.

Millises suunas peaksime õhukaitse doktriini revideerima?

On õige, et kõige parem kaitse on pealetung. Kuid see väide on maksev vaid nii kaua, kui ta pole vastolus olukorra elementidega. Püstitades meie õhukaitse doktriini, näeme, et kõik tähtsamad olukorra elemendid — jõud, aeg, ruum — räägivad meie kahjuks. Siit järeldus: meie peame

Kaitsevägede ülemjuhataja käsukiri.

Nr. 70.

Tallinnas, 4. mail 1934. a.

(Kaitsevägede staap)

§ 1.

Kaitsevägede staabi juure kuuluva topo-
hüdrograafia osakonna kauaaegne ülem kolonel
Jakob Prei lahkub vanaduse ülemmäära kätte-
jõudmisel tegelikust kaitseväeteenistusest. Ko-
lonel Prei astus Eesti kaitseväge Vabadussõja
päevil, millisest ajast peale suure innu ja täie
energiaga on töötanud. Kolonel Prei hoolsal ja
asjatundlikul juhtimisel on osakonna tööalal
väga palju saadetud korda. Selle töö tulemusena
meie kaitseväge on rikastunud uute ning ajako-
haste topo- ja hüdrograafiliste kaartidega ja
mitmesuguste erialaliste väljaannetega. Peale
selle kolonel Prei on aastate jooksul võtnud osa
rahvusvahelistest geodeetilistest tööd. Tee-
nistuse kestes kolonel Prei oli üldiselt tuntud kui
aus, otsekohene ja sõbralik ohvitser, millega en-
dale jäädava lugupidamise suutis võita.

Nüüd kolonel Prei teenistusest lahkudes, loen
endale meeldivaks kohuseks kolonel Prei'le teh-
tud töö eest avaldada tänu teenistuse nimel.

J. Laidoner,
Kindralleitnant,
Kaitsevägede Ülemjuhataja.

Kolonel J. Prei.

eeskätt lahendama küsimuse — kuivõrd meie
õhukaitse saab olla aktiivne ja kuivõrd
ta peab olema passiivne. Selle küsimuse
otsustamisega selgub, missugusel määral ole-
me sunnitud kasutama õhukaitse maapeal-
seid võitlusvahendeid ja milline erikaal tu-
leb anda õhukaitse lennuüksustele. Ei ole
kahtlust, et selle küsimuse õige
lahendamisega toome oma õhu-
kaitse raskuspunkti õhust alla
maastikule. Seega meie õhukaitse
peamiseks võitlusvahenditeks osutuksid: õhu-
kaitse suurtükivägi ja õhukaitse kuulipildu-
jad ühes helgiheitjatega, akustiliste kuula-
misjaamadega ja vaatlus ning sidevõrguga.
Rööbiti sellega veel tuleks tõsiselt ja ajaviit-
mata asuda gaasikaitse, moondamise, liikle-
mise, tähtsamate punktide (linnade) valgus-
tamise ja tuletõrje teenistuste organiseerimi-
sele vastavalt õhukaitse nõuetele. See töö
on vaevarikas. Ta nõuab tihedat koostööd
omavalitsusasutistega, seltsidega ja organi-
satsioonidega ja eriliste seaduslike kude nor-
mide maksmapanemist. Ühtlasi selguks ka
õhukaitse juhtimise küsimus. Kui meie
eelpool tähendasime, et meie praegune õhu-
kaitse organisatsioon tegelikult on
kahepaikne (korraga õhukaitse ja korraga

lennuväe), siis samuti kahepaikne on ka
juhtimine. Nüüd rahuajal saame selle-
ga kuidagi läbi, kuid sõja korral satume um-
mikusse, sest tegelikult meil kõik kohapeal-
sed õhukaitse instantsid puuduvad. Ei saa
kohapealseteks õhukaitse üle-
mateks lugeda praegusi lennuüksus-
te ülemaid, sest meie keegi ei tea, kuhu
need üksused sõja korral saadetakse. Et
nad kohale ei jää, see on kindel. Tähendab,
kahepaiksus juhtimises algab ülevalt ja lä-
heb alla välja ning lõpeb all (kohtadel) sel-
lega, et seal õhukaitse juhte polegi! Õhu-
kaitse mobilisatsioon ei ole aga
kuski tunnustamist leidnud ega peaks ka
meie oludele sobima. Kui neid puudusi ei
kõrvaldata, siis sõja korral sünnib küll nii,
et võetakse käepärast olev ohvitser ja mää-
ratakse vastava punkti või rajooni õhu-
kaitse ülemaks. Ei soovitaks kellelegi selle
ohvitseri seisukorda sattuda: tema tegevus
saab seisma vaid selles, et teeb ettekandeid,
palju on surnuid ja haavatuid ja lõhutud
maju. Vähemalt esialgu sünnib see nõnda.
Temal on ka kõige primitiivsem õhukaitse
tegevus raskendatud. Näiteks linnades öö-
siti valgustuse kustutamine — seda ei saaks
muidu teha kui lihtsalt katkesta jõujaamas

vool, aga siis jääb kõik elu seisma, mida olla ei tohi, sest sõda nõuab 24-tunnilist tööpäeva. Siin võidakse öelda, et nõnda see ikka pole, et on olemas kavad, mille järele tegevus saab sündima. Sellele vastame, et paberilised kavad ei päästa seisukorda — kohtadel peab olema kõik tegelikult valmis. Ei tahaks uskuda, et võidakse seletada, et tegelikus elus õhukaitse funktsioonid lähevad üle õhukaitse suurtükiväegrupile, sest grupp kujutab endast vaid taktikalist üksust, aga mitte asutist ehk organisatsiooni, kes korraldaks kõikide õhukaitse võitlusvahendite teenistust üleriiklikult, organiseeritud tervikuna.

Andes õhukaitsele õige sisu ja õige kuju, laheneb ühtlasi ka lennuväe küsimus: lennuväe tegevuse raskuspunkt, mis praegu maksvate normide kohaselt on suunatud õhukaitseesse, tuleb kanda üle Vabariigi kaitsejõudude peamise teguri — maajõudude peale. Teiste sõnadega: lennuväe peamiseks ülesandeks tuleb tunnustada maajõudude abistamine. Vastavalt sellele tuleb muuta ka Lahingueeskirja lennuväelist osa, seades lennuväele ülesandeks eeskätt luureteenistuse ja teotsemise maapealsete märkide vastu vägede huvides. Ühenduses sellega kujuneks ka lennuväe konstruktsioon, kusjuures tuleks ära kaotada lennuväe segaüksuste süsteem, jaotades lennuväe luurelennuväeks (mis juba rahuajal vastavate väekoondiste käsutada) ja löögilennuväeks (hävituse, pommitamise ja ründamise üksused). Lennuväe abiülesandeks tuleb jätta õhukaitse organisatsiooni teenimine. Kui palju lennuüksusi rahuajal õhukaitse kasutusse anda, otsustaks kõrgem juhatus. Sõja korral selle küsimuse igakord lahendab Ülemjuhatus vastavalt olukorrale: ta määrab kas kõik või suurema osa lennu-

väest teatud operatsiooni suundadele, jättes õhukaitse organisatsioonile üsna vähe lennuüksusi või mitte sugugi, või ümberpöörduvalt. Seega lennuvägi sõja korral õhukaitse suhtes kujutab endast liikuvat varu, astudes tarbekorral õhukaitseesse aktiivse tegurina. Ja seda õhukaitse aktiivsust reguleerib ülemjuhatus nõnda, kuidas seda lubab lennuväe suhtes vaenlane ja meie vägede otsesed huvid rindel, kusjuures õhukaitse kandvaks osaks jäävad ikkagi õhukaitse maapealsed võitlusvahendid ja teenistused.

Selline õhukaitse doktriini muutmine peaks kaasa tooma ka majanduslikke paremusi, sest õhukaitse maapealsete võitlusvahendite eluiga nende konstruktsiooni ja materjali vastupidavuse mõttes on palju suurem kui lennuväe võitlusvahenditel. Näiteks õhukaitse patarei, mis maksab 40—60 miljonit senti, on veel 10 aasta pärast nii konstruktiivselt kui ka materjali mõttes kõlvuline lahinguks, kuna modern hävituskadrill, makstes kuni 100 miljonit senti, 4-5 aasta pärast on vananenud niihästi konstruktiivselt kui ka materjali vastupidavuse mõttes.

Kuid, revideerides õhukaitse doktriini, määrates õhukaitsele ja lennuväele kindla sisu ja kuju, meie ei tohi unustada, et see peab olema kokkukõlas riigi kaitsejõudude üldise heakäiguga. Ei ole õige kulutada aina õhukaitse ja lennuväe peale kui jala vägi, suurtükivägi ja võibolla veel teisedki väeliigid puudust kannatavad. Meie tahame sellega öelda, et õhu ja maastiku vahel peab valitsema nõutav tasakaal, sest ei õhukaitse ega lennuvägi ei päästa lõplikult riiki hävinemisest ega suuda anda vastasele otsustavat lööki ühes vajaliku okupeerimisega.

Mõnda suurtükiväe õppevahendeist.

Head õppevahendid omavad väljaõppe teostamisel suure tähtsuse, sest nad võimaldavad õpetada vastavat teemat lihtsamalt, näitlikumalt, huvitavamalt ja õpilasele hõlpsasti tajutavalt. Seepärast kõikjal pööratakse õppevahenditele väärikat tähelepanu ja püütakse neid soetada nii, et igal alal oleks vajalikul arvul häid ja otstarbekaid õppeabinõusid.

Piiratud majanduslike võimaluste tõttu meie keskasutised ei suuda valmistada kalleid õppeabinõusid ja neid väeosadele küllaldasel arvul

anda. See asjaolu ühest küljest ja terav vajadus õppeabinõude järgi teisest küljest sunnivad väeosasid, üksusi ja kõiki juhtisid avaldama kõigiti tervitatud initsiatiivi õppeabinõude leiutamise ja koduste abinõudega valmistamise alal. Aja ja energia säästmiseks tuleks seejuures toimuda põhimõttel, et ühes üksuses või väeosas leiutatud või viimistletud ning heade tagajärgedega kasutatavaid õppeabinõusid tuleb võimalust mööda tarvitusele võtta kõigis teistes üksustes nii kaitseväes kui ka kaitseliidus. Eeltoodud põhi-

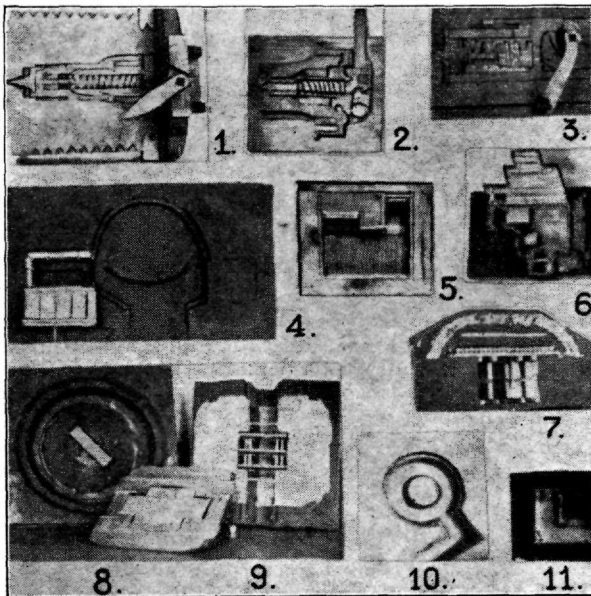
mõtte teostamiseks on kõige otstarbekam kirjeldada ning populariseerida uusi õppeabinõusid „Sõduri” veergudel.

Allohviteridekooli õppepatareis on viimasel ajal soetatud rida uusi õppevahendeid. Seal ehitati suurtükilukkude, vaatluspunktide, suurtükikaevikute, laskemoonalohkude, varjendite jne. mudelid, maastikukast taktikaliste ülesannete lahendamiseks ja näilik-põlügenoos ühes vajaliku sisseseadega tankilaskmise harjutuste teostamiseks suurtükirauda asetatud vintpüssirauaga.

Enne kui asuda mainitud mudelite vaatlemisele, selgitame üldiselt mudeli kui õppeabinõu väärtust võrreldes meil seni kõige rohkem levenenud õppeabinõuga — plakatiga (joonisega, skeemiga) ja määrame mudelitele esitatavad nõuded.

Plakat, kui lihtsaim õppeabinõu, tajutakse ainult silma- ehk vaatlusmäluga. Plakatil kujutatud objektid saab ainult vaadata, ette kujutada. Plakat annab objektist ainult tasapinnalise kujutise. Ta ei võimalda mootorseid vastuvõtmisi.

Mudel võimaldab objekti käega katsuda, võimaldab mehhanismi näha töös; ehk liikumisel. Mudel näitab objekti ruumiliselt, võimaldab näha ta osade koostööd, mida ei saa näha plakatil. Mudelil kujutatud asi tajutakse silma- ja kompamismäluga, õpilane saab asjast kiiremini aru ja ta jääb kergemini ning kauemaks ajaks meelde kui plakatil kujutatud objekt. Seega mudeli abil saab antud teemat õpetada palju selgemalt, põhjalikumalt ja vähema ajakuluga kui plakatil abil.

Kujund nr. 1.

Suurtükilukkude ja kaitseehitiste mudelid.

1. — 84 i lukk, 2. — 76 v lukk, 3. — 114 i lukk,
4. — suurtükikaevik, 5. — suurtükimeeskonna varjend, 6. — VP, 7. — raskekatttega laskemoonalohk, 8. — kaevik kergekahurile õhumärkide tulistamiseks, 9. — kergekatttega laskemoonalohk, 10. — rk. „Colt” kaevik 360° laskeväljaga, 11. — pööratud laskeväljaga klp. kaevik.

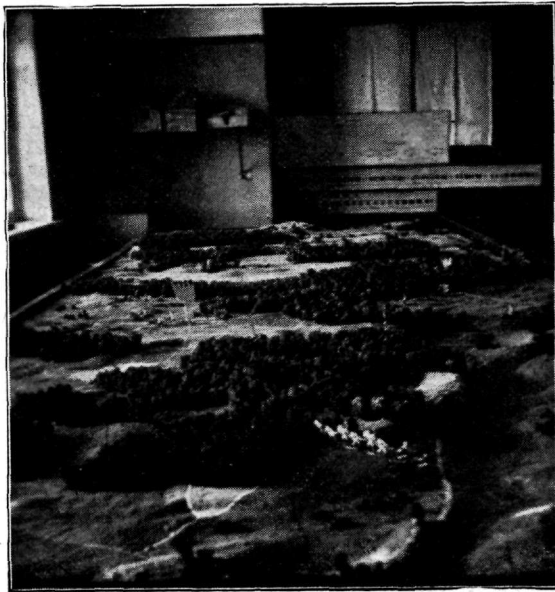
Mudelid peavad üldiselt vastama järgmistele nõuetele. Mudel või ta tähtsamad osad peavad olema lahtivõetavad või koosnema osadest, nii et võttes ühe osa mudeli küljest ära, saadakse läbilõige. See nõue on eriti maksev igasuguste ehitiste, nagu varjendite, vaatluspunktide jne. kohta. Mudel peab avama mehhanismiosade koostöö, s. o. võimaldama näha osade asetust ja tegevust mehhanismis selle seisu ja tegevuse ajal. Ta valmistatakse sellises mõõdus, et tähtsamad osad oleksid hästi näha. Ta peab olema võimalikult loomutruu, lihtis, tugev ja vastupidav. Mudel peab olema odavahinnaline, nii et neid oleks võimalik valmistada küllaldasel arvul.

Suurtüki materjalosa alal õpetajal oli seni kaunis raske õpetada ja õpilasel omandada selget pilti lukuosade tähtsusest ja koostööst. Kujundil nr. 1 toodud lukumudelite kasutamisel muutub see aga väga lihtsaks ja hõlpsasti õpitavaks. Mudel kujutab endast kolmekordset vineerist või puust valmistatud suurtükiluku läbilõiget, kusjuures vedrud on terastraadist. Mudel valmistatakse loomulikus suuruses. Mudelit võib näha kõiki lukuosad ja nende tegevust luku kinniolles, löökmehhanismi vinnastamisel ja päästmisel. Seejuures kõik ühte mehhanismi kuuluvad osad on ühevärvilised ja igal mehhanismil on oma värv. Igale lukuosale kleebitakse silt ta nimetusega. Lukumudeli olemasolul tuleks suurtükiluku õpetamist teostada järgmiselt. Ühel või paaril tunnil selgitatakse meeskonnale luku osad ja nende koostöö, kasutades lukumudelit ja tegelikku lukku. Ühtlasi öeldakse, et lukumudel asetatakse meeskonnaruumi ja igaüks käies lukumudelist mööda, vaatab selle osade nimetusi, vinnastab löögimehhanismi, päästab selle jne. Seega luku ja ta osade koostöö õpitakse põhjalikult ära vabal ajal ning säästetakse palju õppeaega.

Eeltoodust järgneb, et igas kaitsevæe ja kaitseliidu patareis peaks olema oma suurtüki lukumudel. Kõigi ühesüsteemiliste lukumudelite valmistamine peaks teostuma üheskoos, sest siis säästetakse palju energiat ja saadakse nägusamad, ühtlasemad ja odavamad mudelid. Kuuldavasti see olevat teostamisel vastavas keskasutises.

Fortifikatsiooniliste ehitistega tutvumise hõlbustamiseks kasutatakse laske- ja kaitseehitiste mudelid. Nad valmistatakse puust, gipsist, liivast jne., kusjuures liiv liimitakse kokku. Mudelid valmistatakse mõõdus 1 : 5 — 1 : 10, nii et tähtsamad osad on lahtivõetavad. Näiteks kujundil nr. 1 näeme, et suurtükikaeviku vasakpoolse meeskonnapeidiku, vaatluspunkti ja kergekatttega laskemoonalohu katted on pealt kõrvale tõstetud, mis võimaldab tutvuda nende ehitusega. Samuti näeme ülesvõttel raskekatttega laskemoonalohu läbilõiget, mis saadi sel teel, et ülesvõtte tegemisel eraldati osa mudelist. Ülesvõttel näeme tähtsamaid laske- ja kaitseehitisi. Samal põhimõttel valmistatakse patareiohviteri komandopunkti, võrkudega moondatud suurtüki jne. mudelid. Patareis peaks olema kõigi ehituste mudelid. Juhul kui mitu patareid asuvad lähedikkude, saab läbi ka ühe mudelite komplektiga. Ehituste tundmaõppimine ja alalhoid teostub lukumudelite juures kirjeldataud üldpõhimõtteil.

Kujundil nr. 2 näeme maastikukasti, millel on väga hea ja õpetlik lahendada mitmesuguseid taktikalisi ülesandeid ning uurida üksiku suurtüki, rühma ja patarei lahingutegevust ja koos-

Kujund nr. 2.
Maastikukast.

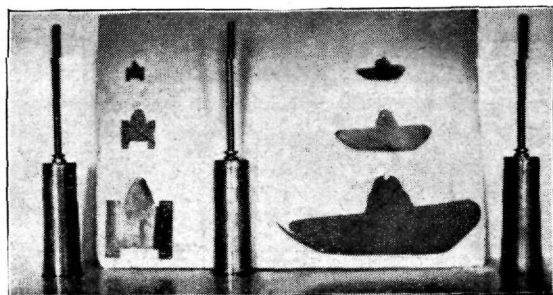
tööd jalaväe üksustega. Samuti ta võimaldab uurida luure- ja sidemeeskondade kasutamist ja tegevust. Liivakasti maastiku horisontaalne määtkava on 1:1000 ja kõrguste määtkava — 1:200. Säärase maastikukasti valmistamise põhimõtted ja juhised on toodud „Sõduris” 1930. a. nr. 47/48. Seejuures maastiku kujundamine peaks teostuma järgmiselt. Valitakse vastav (soovitav) maastik ja valmistatakse sellest suuremõduline plaan, näiteks määtkava 1:2500. Selle plaani järgi valmistatakse maastik. Maastikukasti soetamiskulude kohta võib öelda, et majanduslikul teel ehitades 2 m × 6 m suurune maastikukast maksab umbes 60 kr. Seejuures pärastine igakorine maastiku muutmise või uuendamise on seotud õige väikese hääkuluga.

Maastiku valmistamisel tehtud suuremõdulist plaani võib hea eduga kasutada paralleelselt maastikukastiga ning viimistleda kaardilugemise oskust ja maastiku ettekujutamise võimet kaardi järgi. Juhul, kui soovitakse lahendada taktikalist ülesannet grupi ulatuses, loetakse selle üles-

ande lahendamise ajal, et maastiku horisontaalne määtkava on vastavalt väiksem, näiteks 1:3000 või 1:5000.

Maastikukastil peetud õppustega on saavutatud väga häid tagajärgi. Seetõttu iga suurtükiväegrupp peaks soetama vähemalt ühe säärase maastikukasti ja talvisel õppeperioodil teostama sellel ohvitseridega ja üheajateenijatega taktikalisi harjutusi.

Sihtimise ja tankilaskmise treeneerimiseks kasutatakse hülsi sisse monteeritud ja suurtükirauda asetatavaid vintpüssiraudu, millega vastaval näilikpolügoonil tulistatakse püsivaid ja liikuvaid märke. Kujundil nr. 3 näeme selliseid vintpüssiraudu ja tankimärke. Selliste raudade abil laskmisega on võimalik suuresti tõsta suurtükimeeskonna väljaõppe taset, sest laskmisi teostatakse terve aasta vältel patareil alalises asupaigas. Laskeharjutusi peaksid eriti intensiivselt ja järjekindlalt teostama kergekahuripatareid, kuid ka kergehaubitsa ja raskesuurtüki meeskondi tuleks treeneerida tankilaskmises. Seda seepärast, et juba Maailmasõjas oli juhtumeid, kus raskesuurtükil oli vaja tulistada tanki. Tulevikusõjas, kus arvatavasti motomehhaniseeritud üksused etendavad tähtsat osa, esineb sagedasti juhtumeid, kus vastase tankid ründavad nii rännakul kui ka tulepositsioonil asuvaid patareisid ning patareil tuleb endakaitseks tulistada neid tankisid.

Kujund nr. 3.

Suurtükirauda asetatavad vintpüssiraud.

Lõpuks tuleks veel kord rõhutada, et soetades vajalikul määral eelkirjeldatud õppeabinõusid me hõlbustame ja soodustame suurtükiväe väljaõppe teostamist.

—m.

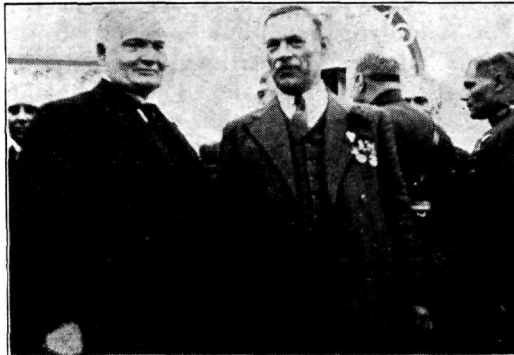

Vabadusristi 15. aastapäevaks.

Eesti rahvas oma lugupidamise avaldamisega Vabaduse Risti kandjaile austas iseennast.

Tänavune Ristineljapäev, millega lõppes juba pikemat aega kestnud erakordselt kuum kevadine soojuslaine, kujunes mitte üksnes Vabadusristi kavaleridele, vaid kogu Eesti rahvale sisurikkamaks kevadpühaks. See päev tähistab aega, millal 15 aasta eest loodi Vabaduse Rist autasütähena neile, kes Eesti kõrgema paleuse — Eesti iseseis-

nem K. Päts päevakohase riikliku ja poliitilise kõnega. — Kõigis linnades, garnisonides ja suurimais keskustes tähistati päevakas paraadide, aktuste, rahvakogumiste või rongkäikudega, milledest võtsid osa kaitsevägi, kaitseleit, koolid, noorkotkad, skaudid ja seltskondlikud organisatsioonid. Eriti pidulikuks kujunes see päev muidugi pea-

Ülalt vasakult: V. R. vennad sammuvad jaamast linna. Einel. Esiplaanil kindral Krustinsch, kindral J. Laidoner ja kindral P. Läll. Rüügivanem vestleb V. R. kavaleriga Kadrioru lossis vastuvõtul. Aktus „Estonias“.

vuse teostamise võitluspäevadel näitasid üles suurimat sõjalist teenet, lahingus ohvrimeelsemat vahvust ja riigi sisemises elus ennastsalgavamad kodanlikku kohustust. See päev kujunes Vabadusristi vendadele järjekorras kuuendaks traditsiooniliseks Vabadusristi päevaks asukohaga pealinnas. Kui senised päevad olid vaid kohalike tähtsusega ning said tähelepanu osaliseks vaid päeva asukohas ja tema lähemas ümbruses, siis tänavune Vabadusristi päev kujunes üleriikliku ulatusega täht- ja pidupäevaks, kus esines isegi meie riigiva-

linnale, mis algas juba eelmise päevaga. Kesklinnas särasid kohati ilutuled, aknad mitmel pool dekoreeritud ja kogu linn lipuehtes. Rahva liikumine algas varahommikuga, mis oli tingitud Vabadusristi vendade päralejõudmisest pealinnas. Kohe pärast päralejõudmist asuti üheskoos oma juhtidega eesotsas igakülgset läbitöötatud ja põhjalikult ettevalmistatud päevakava meeldivale teostamisele. Jälle käepigistused ja paarisõnalised vestlused (kaasvõitlejaid palju, aega vähe) pärast viimast kohutumist aasta eest Viljandis. Ka tänavu

külastas meie päeva Läti Karutapjate Ordu delegatsioon — kindral Krustinsch, kolonel Dannenberg ja kol.-lt. Kasperson, millega Vabadusristi päev osutus tähelepanu osaliseks ka meie liiduriigi kangelaste peres. Päevakava, mis koosnes hommikueinest, paraadist, lõunast, Riigivanema vastuvõtust, aktusest ja õhtusöögist, viidi läbi elevusrikkalt ja vaimuvärskendavalt. Vahepeal asetati Vabadusristi vendade delegatsioonilt pärg Vabadussõjas langenute mälestusmärgile, kuna teine delegatsioon tegi viisi Tallinna linnapeale kindral J. Sootsile. Vabadusristi vendade hulgas paistsid silma peaaegu kõik meie vanemad kaitsevälased ja üksikuid kõrgemaid riigitegelasi. Kindralitest olid ilmunud päevale J. Soots, A. Tõnisson, P. Lill, N. Reek, G. Jonson, J. Roska, Heinze, T. Rotberg, Saltsa, Reiman, H. Kurvits ja teised, vägede ülemjuhataja kindral J. Laidoneriga eesotsas.

Vabadusristi 15. aastapäeva pidustuste suuremaks sündmuseks kujunes paraad Vabadusplatsil ja aktus „Estonias“. Paraadile olid juba aegsasti rivistatud üles väeosad oma lippudega, kaitseliit suurearvulises koosseisus, noorkotkad, skaudid, koolid ja palju seltskondlikke organisatsioone oma lippudega. Kell 1040 ilmus paraadi platsile Vabadusristi vendade kolonn, keda tervitati piduliku marsiga. Siin võis rahvahulk näha üle riigi kokkutulnud koguka arvu (860 meest) kangelasi, kes rivistusid paraadi paremale tiivale, kindral kõrvuti pruuniks põlenud adratagant tulnud maa-mehega, tõsise näoga tüse allohvitser linnakodanikuga jne., moodustades väliselt küll kirju, kuid sisemiselt ühise kompaktse pere. 10 min. enne kella 1100 jõudis kohale Ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kavstabi kindral N. Reegi ja Läti Karutapjate Ordu delegatsiooni esimehe, kindral Krustinschi saatel; ülemjuhatajale raporteeris paraadi juhataja G. Jonson. Mõni minut pärast paraadi tervitust Ülemjuhatajalt ilmus paraadile ka Riigivanem K. Päts kamini kindral P. Lilli saatel. Tervitanud Vabadusristi vendi ja selle järele paraadi, pööras Riigivanem paraadi ja suure rahvahulga poole kõnega.

Riigivanem tervitas Vabadusristi kavallere riigi ja rahva nimel ja ütles, et Vabadusristi vennad on meie rahva auks ja uhkuseks. Ta tähendas, et Vabadusristi vendade hulgas on neid kangelasi rohkesti, kes saatuslikul hetkel panid hädaohtu oma elu — tunnil, mil tuli otsustada küsimus: olla või mitte olla. Edasi tähendas riigi-

vanem, et elame üle praegu raskeid aegu. Mitte ainult majanduslikult, vaid ka vaimselt nõuab tänapäev kodanikult rohkem kui kunagi varem. Teil võibolla ei olnud võitluse astudes seda mõttes, et juba 15 aasta pärast meie riiki, mida me oleme loonud ja lunastanud oma paremate poegade ohvritega, seisab raske katsumise ees. Ent meie saame ka üle sellest katsumisajast. Viimasel ajal on levitatud kuuldusi, nagu tahaks praegune valitsus ja valitsevad isikud ebaseaduslikus korras vägivaldselt haarata võimu. On pandud liikuma jutud, nagu oleks minu ja kaitsevägede ülemjuhataja vahel mingisugused lahkkelid ja vägi-kaika vedamised. See on tühi jutt. Seda kinnitan kaitseväge ja Vabadusristi kavalleride ees. (Riigivanem ise on kahe I järgu V. R. kavaler, nagu Ülemjuhatajagi. Kaks I järgu risti omavad vaid nemad Vabariigis. A. La—). Meie ei ole võtnud võimu mitte selleks, et ebaseaduslikult isikliku auahnuse pärast valitseda riiki. Meie oleme isiklikult võtnud osa riigi loomisest, kandes kõiki neid raskusi ja tundes kaasa maa ja rahva saatusle. Ja kui praegu on pandud maksa kaitseisukord, siis ei ole seda tehtud mitte selleks, et haarata võimu, vaid selleks, et meie maa ja rahvas võiks elada rahu. Meie oleme riigi kaitsjad ja teeme kõik selleks, et riigis võiks valitseda õiguslik kord ja rahu. Lahingukaaslased, kui teie lähete tagasi oma kodudesse, siis öelge kogu rahvale, et valitsus on astunud need sammud raske südamega, kuid teadmises, et seda tuli teha riigi ja rahva tuleviku pärast. Teadke, et kõik seaduslikult ettenähtud valimised tulevad lähemal ajal. Selleks aga, et valimised võiksid toimuda õiglaselt, tuleb oodata, kuni meeled rahunevad ja maal valitseb täielik rahu. Olen kindel, et rahvas, sõjavägi ja riigiametnikud on riigiustavad, vaatamata sellele, millised lained käinud neist vahepeal üle. Olen kindel, et see suur isamaa armastus, mis võimaldas meie riigi loomise, see vaim, mis kandis meie sanga-reid Vabadussõjas, elab edasi praegugi.

Riigivanema kõne lõppedes väeosad ühes organisatsioonidega defleerisid tribüüni eest mööda, kus riigivanem ühes külalistega ja Vabadusristi vendadega võttis vastu paraadi. Paraad, samuti ka Vabadusristi vendade üldpidustused filmiti. Kogu paraadi ajal tiirlesid Vabadusplatsi kohal kaitseväge lennukite salgad.

Aktus „Estonia“ kontsertsaalis. Saal oli kaunistatud loorberipuudega, rahvuslippudega ja suure Vabadusristi embleemiga. Rahvast oli avar saal täis vii-

mase võimaluseni. Aktust austas oma osavõtuga Riigivanem K. Päts.

Vägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner, kes on Vabadusristi vendade keskjuhatuse esimeheks, pidas aktusel kõne, mis edasi anti ka raadio kaudu. Üksikasjalisemalt puudutas kindral Laidoner Vabadussõja mälestusmärkide küsimust. Tuleks seda mõtet levitada, et ei ununeks Vabadussõja lahinguväljad. Mälestusese ei tarvitse kallist olla, kuid ta peab olema püsiv. Loodame, et meil niipea sõda ei tule, aga see ei tähenda, et me võiksime unustushõlma lasta minna endiseid lahinguvälju.

Eriti tuleks propageerima hakata seda mõtet, et Tallinnasse püstitataks suurem Vabadussõja üldmonument.

„Keskjuhatuse esimehena tervitan Vabadusristi vendi, kes siia kokku tulnud nii rohkel arvul kui ei kunagi varem. Avaldan tänu Riigivanemale lahke vastuvõtu eest Kadrioru lossis.“ Edasi avaldab tänu Tallinna linnaepee kindral Sootsile toitlustamises ja ruumide korraldamises kaasaaitamises, Tallinna naiskoduks, kindral Jonsonile j. t.

Kindral Laidoner lõpetab oma kõne sõnadega: „Kui saatus peaks kaalule panema meie rahva ja riigi iseseisvuse, siis olen kindel, et kõik meie, kus me ka oleksime ja missugune meie poliitiline maailmavaade ka ei oleks, astume välja uuesti isamaa vabaduse kaitseks, nagu tegime seda Vabadussõjas.“

Kõne lõppedes puhkes lahti vägev riigihümn.

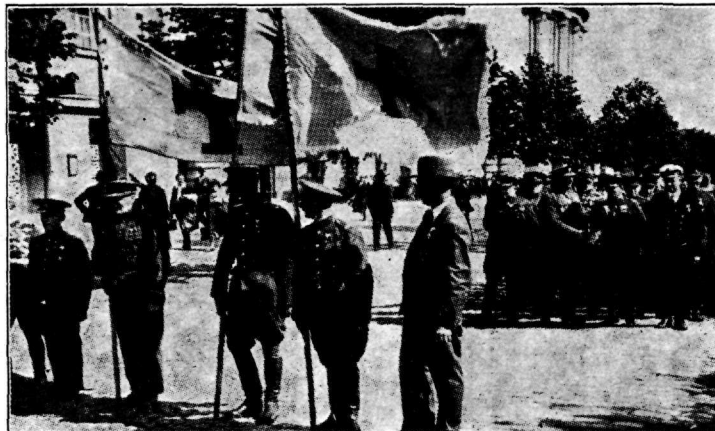
Kaitseminister kindral Lill tervitab Vabadusristi kavalere ja ka Läti kõrget külalist ja ütleb: „Kinnitan, et meie kaitseväge on viimase meheni truud demokraatlikule korrale.“

Läti 1. diviisi ülem kindral Krustinsch tervitab koosolijaid läti keeles, kõne tõlgib kol. Maasing eesti keelde. Läti kindral toob tervitusi Karutapjate ordult ja kõikidelt kavaleridelt. Kindral ütleb: „Teie jõud vaimustas meid ja see andis ka meile usku. Teie aitasite kaasa meie iseseisvuse loomisele.“ Kõneleja lasab elada Vabadusristi vendi, meie kaitseväge ja kogu meie rahvast.

Vahepeal laulab Tallinna Meestelaulu Seltsi koor — „Nii tugevad, kui kaljud suures meres...“ Lõppeks tänas kindral Laidoner kõiki paraadist osavõtjaid, eriti aga politseid, kes on pidustuste puhul palju vaeva näinud.

Peale aktust oli „Estonias“ õhtusöök, kus avaldati tänu Ülemjuhatajale — V. R. V. Ü. esimehele.

Tähelepanu väärivad veel Tallinna linnaepee kindral Sootsi kõne lõunalauas „Estonias“, milles tähendas, et Tallinna linn on näinud palju kõrgeid külalisi, kroonitud päid ja muid aukandjaid oma külalistena ning tundnud nendest rõõmu, kuid nad olid meile siiski verelt võõrad. Eriti Tallinnale praegused külalised on kõige armsamad, sest nad on liha meie lihast ja veri meie verest, kelle töö tulemusena Tallinn pole enam mõne suure riigi provintsilinn, vaid iseseisva Eesti pealinn. — Peale selle tänu Tallinna linn soovib ka, et kokkutulijad kannaksid edasi seda Vabadussõja vaimu,

Ülal: Ülemjuhataja tervitab V. R. vendi.
All: Vabadusristi vennad „Estonia“ ees enne paraadile minekut. Ees osakondade lippe.

mis ei lase minna tuimaks sellel soolal, mida vajab meie tuleviku eest valvelolek.

*

Nende ridade kirjutaja, elades kaasa kogu ilusa Vabadusristi päeva, nähes kogu riigi rahva osavõttu sellest päevast, selle mõtte laialdast propageerimist ja pooldamist meie heatahtliku ajakirjanduse poolt, saades aru päeva tähtsusest riiklikus ulatuses ja süvenedes riigimeestelt esiletoodud mõtetele pidukõnedel, kandus mõttes tulevikku 35 aasta võrra, millal Eesti rahvas peaks pühitsema V. R. 50-a. juubelit. Milline pilt võiks siis kujuneda Vabadusplatsi paraadil ning mida kujutaks Vab. Risti Vendade tänapäeva 860 meheline kolonn? Kui meil 15 aasta eest annetati sisemaal Vabaduse Riste 2079 isikule, kelledest on koondunud V. R. Vendade Ühendusse 1934. a. vaid 875 isikut ja viimasele päevale oli ilmunud 860 isikut, siis võime kindlasti uskuda, et V. R. Vendade kolonn 35 aasta pärast võib õige pisukeseks kahaneda, kuigi senised päevad on näidanud osavõtjate järkjärgulist tõusu. Kes kannaksid siis seda ilusat ja väga vajalikku mõtet edasi? Räägitakse, see „tumm keel on siis veel mõjuvam“. Kuid tegelikust elust näeme, kui võrd raske on panna kogu rahvast hetkekski kõnelema ja mõtlema riiklikult. Ja seda on vaja, kui tahetakse kindlustada oma olemasolu, oma iseseisvust. Vanasõna ütleb: „Võidu saavutamine on palju kergem kui tema säilitamine“. Kui meie vajasime Eesti iseseisvuse loomispäevil kangelasi ning väaristasime neid autasutähtedega, siis samuti vajame meie sangarlikke kangelasi ka omariikluse stabiliseerimiseks, mis ei ole, nagu näitab riigi 15-aastane minevik, sugugi nii kerge ülesanne; meie peaksime ka neid kangelasi millegagi tähistama. Kas

ei oleks loomulik ning loogiline, kui V. R. vennad moodustaksid, ütleme, V. R. Ordu märgi, ning annetaksid ise neid iga aasta piiratud arvul järeltulevaile kangelasile riigi iseseisvuse kindlustamise alal. Seda märki antaks nii kaua kui on elus veel vähemalt kolm V. R. kavaleri. Pärast seda võivad ainult V. R. Ordu märgi kandjad luua uue märgi oma järeltulevale kangelaskonnale. Nii kanduks see õilis aade, mida praegu kannavad V. R. vennad pärituna Vabadussõja päevilt, põlvest põlve tulevikku. Oleks hea, kui see ettepanek leiaks mõttevahetust laiemalt meie ajakirjanduses, sõnas ja mõttes.

*

Lõpuks tahaksin mõni sõna kirjutada meie Vabadusplatsi kohta, kus peetakse meie pealinna paraadid. Paraadiplatsi suhtes oleme küll vaeselapse osas, võrreldes naaberriikide pealinnadega. Kõige halvem lugu on just see, et platsi silutis on munaividest, mis oma auklikkusega raskendab tunduvalt paraadimarssimist; eriti raske on hoida niisugusel teel joondumist. Siin peaks küll linnavalitsus võtma ette kogu Vabadusplatsi asfalteerimise, kui tahetakse et paraad pääseks rohkem mõjule. Teiseks, tuleks kaaluda, kas ei saaks paraadimarssi suunata Kommertskoolist mööda (kus asetseks ka paraadi vastuvõtja tribüün) Estonia puisteele ja vähendada Vabadusplatsi keskel asetsev lilleklump, kui mitte koguni kõrvaldada. Paraadimarss jätkaks parema mulje ka siis, kui rühmad mööduksid joonriivis kahes või rohkemas viirus. Peale selle tuleks määrata orkestrite üldjuht, kes asetuks nähtavale kohale (kas või kantavale puldile) ning juhataks kõiki orkestreid ja kogu paraadi hünni laulmisel, nagu see on juba kombeks mujal. A. La—.

Leedu sõjaasjanduseajakiri „Karys“ 15. aastane.

(22. V 19 — 22. V 34).

Vene revolutsioon 1917. a. soodustas rahvuslikku liikumist leedu rahva seas, mis kandus üle ka leedu sõjameeste ridadesse vene sõjaväes. Leedulased koondusid ja valisid omale keskjuhatuse Peterburis. Samal (1917) aastal organiseeriti iseseisvad jalaväepataljonid Vitebskis, Smolenskis ja

Kovnos ja ratsaeskadron Valgas (Eestis). Rumeenia frondil asutati samuti üksusi ja Kaukasuses organiseeriti suurtükiväge. Vene langus aga lõpetas needki esimesed katsed, sest 1918. a. lõpul need üksused pidid laiali valguma, kuna keegi neist ei soovinud siirduda punaväkke.

Rahvusliku liikumise õhutamiseks sõjaväes vajati oma ajakirja. Selleks andis 1917. a. Vene XII Armeed leedu sõjameeste komitee Riias välja „Laisves Žodis“ (vaba sõna). Riia vallutamisel andis sama komitee välja šapirografeeritult ajakirja „Kapilkomo Žinios“. Varsti peale seda kutsuti Peterburis uuesti ellu Riias ilmunud „Laisves Žodis“. Moskvas ilmuv leedu ajakiri „Santaras“ andis mõned sõjaväelised lisad. — „Laisves Karininkas“. 1918. a. vaibus rahvuslik liikumine leedu sõjaväes ja ärkas alles kodumaale tagasijõudmisel.

1918. a. lõpul organiseeriti Vilnos ja mujal leedu sõjaväge. 1919. a. alul algas see võitlust sissetungivate enamlastega.

Teiste suurte puuduste kõrval tundis sõjavägi ka oma ajakirja tarvidust. Vajati seda, kuid oldi veel liiaks vaesed selle ellukutumiseks. Pisut hiljem sõjameeste sõbrad-erisikud avaldasid soovi sõjaasjanduseajakirja väljaandmiseks, kuid sõjavägi ei soovinud erisikute vahelesegamist.

Viimaks otsustas Sõjamineisteriumi kirjanduse osakond anda välja sõjaasjanduse nädalalehte, mis kõlbaks nii ohvitseridele kui sõduritele. 22. mail 1919 ilmus esimene number „Kariškin Žodis't“ (sõjamehe sõna). Toimetus tähistas ajakirja sihi järgmiselt: 1) Erapooletu päevasündmuste kirjeldus, eriti silmas pidada vabadusvõitlust; 2) väärnämete ja vigade leidmine, et vabadusvõitlus oleks edukas; 3) seaduste selgitamine, et nad ei jääks surnud sõnaks, vaid tungiksid sõjamehe hinge ja südamesse; 4) teated frondilt, 5) literatuuri arendamine jne. Selles numbris ilmus ka pikem kirjutis Eesti armee kohta (kahes numbris).

Alul ajakirja sisu oli väga piiratud. Peamiseks põhjuseks oli kaastöö puudus. Alles ajakirja levides frondil sõdurite seas valgus kokku rohkem ja väärtuslikku kaastööd.

„Karys'e“ toimetus. Pildil peatoimetaja major Balčiūnas ja sekretär St. Butkus.

Ajakirjateise numbri toimetas kol.-ltn. V. Steponaitis (praegune „Musu Žinynas“ toimetaja). Praegu toimetab major Balčiūnas.

Olgugi, et ajakiri 15 aasta jooksul on vahetanud toimetajaid 12 korda, on ta vaim ja siht ikka jäänud samaks. Viimasel ajal pannud erilist rõhku noorte kasvatamisele. Kasvatatakse neis julgust, püsivust ja isamaaarmastust. Ka ajakirja vestete ja naljanurgas leidub alati õpetlikku.

Esimestel aastatel ajakiri ilmus vaevalt 8-lhk-na. Sisu oli väga kirju. Sageli ilmus ka mittesõjaasjanduselist materjali. Viimasel ajal sisu on aga stabiliseerunud. Nüüd ilmub ajakiri 20-lhk-lisena ja sisu on puht-sõjaasjanduslik. Kõige muu kõrval antakse veel ruumi mälestustele Vabadsõjast ja selle kangelasile, vesteile, luuletisile ja välisteateile. Tuuakse ära kirjeldusi naaberriige vabaduspäevist ja aastapäevist, tutvustades rahvale — eriti noortele — oma sõpru. Riigikaitselise õppuse alates koolides asutati 2-lhk. noorte nurk. Veel on ajakirjas nurk laskuritele, sportlastele jne.

„Karysel“ on 7000 tellijat. Peale kaitseväelaste loevad teda kooliõpilased, noored, kes veel pole aega teeninud, reservlased ja erisikud. Teda loeb kogu rahvas — iga rahvakiht ja teda armastatakse, sest ta kannab leedu rahva vabaduseideed.

Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitseride ühing 1933. aastal.

11. mail s. a. Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitseride ühing pidas oma korralist üldkoosolekut. Sel puhul oli tulnud kokku Tallinna kõigist garnisonidest harukordselt palju ühingu liikmeid — $\frac{3}{4}$ üldarvust.

Nagu selgus tegevuse aruandest, on ühingu töö aasta-aastalt laienenud.

Ühing on endale seadnud ülesandeks meie riigikaitseesse puutuvate ja üldse sõjateaduslike küsimuste uurimise ning levitamise nii kaitseväe juhtkonna kui rahva laiemais ringkondades. Selle eesmärgi taotlemiseks ühing möödunud aastal korraldas rea ettekandeid Tallinna ohvitseride kogu kasiinos ja ka teistes garnisonides. Ettekandest osavõtt oli elav. Väga sagedasti külastas ühingu ettekandeid ka Kaitsevägede Ülemjuhataja, kindral J. Laidoner ja mitmed teised vanemad juhid. Rohkesti viibis ettekandel ka reservohvitser.

Sõjateaduslike teadmiste levitamiseks korraldas ühing 6 ettekannet Tartu ülikooli juures ja ühe ettekande Tartu Õpetajate seltsis. Loengute teemadeks oli aktuaalseid riigikaitseesse puutuvaid küsimusi ja ülevaateid Vabadussõjast. Ettekanded said üldiselt väga elava osavõtu osaliseks ning refereeriti järjekindlalt ka kõigis tähtsamais ajalehtedes. Meie riigikaitseliste küsimuste propageerimiseks ja selgitamiseks ettekanded aitasid seega mõjuvalt kaasa. Kokku viibis 6 ettekandel vähemalt 1500 kuulajat. Ettekannete korraldamise suhtes tuldi kõigiti vastu Tartu ülikooli valitsuse poolt, kes näeb heameelega, et sellelaadilised ettekanded jatkuksid tulevikuski. Peab üldiselt märkima, et laiemate ringkondade huvi riigikaitseliste ja sõjanduslike küsimuste vastu on järjest tõusmas. Praegune hetk on eriti soodus, et neid küsimusi selgitada meie koolitegelaste hulgas, kelle kaudu arusaamine ja õiged vaated neis küsimusis leviksid kiiresti ka noorsoos.

Peale ettekannete korraldas ühingu juh-

timise sektsioon möödunud aastal taktikaliste ülesannete lahendamist „Sõduris“, kuna sõjaajaloo sektsioon organiseeris ja valmistas ette huviküllase sõjaajaloolise ekskursiooni Narva rajooni. Sõjaajalooliste küsimuste uurimisel ühing on asunud seiskohale, et omavahelistel ettekandel neid küsimusi tuleb käsitleda täiesti avameelselt ja põhjalikult. Otsime ajaloolist tõe — ainult see mõjustab elustavalt ja kasvatavalt neid meie noori järeltulijaid, kei puuduvad isiklikud kogemused lahinguväljadelt.

Ühingu poolt algatati ka meie kaitseväge kaadrile vajaliku „Juhi käsiraamatu“ koostamist, milline töö tuleks viia lõpule lähemal ajal.

Ühingu järgneva — 1934. — aasta tegevuskavas on nähtud ette töö jätkamine endises suunas. Et sõjateaduslikule tööle tõmmata aktiivselt kaasa võimalikult kõiki ühingu liikmeid, siis juhatuse ettepanekul üldkoosolek võttis vastu muudatuse kodukorras, millega on võimalik kutsuda ellu ühingu sektsioone ka garnisonide ja väekoondiste kaupa. Nüüd, kus rohkesti Kõrgema Sõjakooli lõpetanud ohvitser on valgunud laiali kõigisse garnisonidesse, nende organiseerimine kohapeal omab erilise tähtsuse. Hetkel, kus kaitseväge keskjuhatuse, eesotsas Kaitsevägede Ülemjuhatajaga, on asunud energiliselt ja kavakindlalt tööle, et tõsta meie riigikaitse ala soovitava kõrgusele, K. S. L. O. ühing on valmis kogu oma jõudu ja head tahtmist ohverdama selleks, et sellele tööle aidata kaasa ka väljastpoolt neid teenistuslikke ülesandeid, mis on täita ta liikmeil.

*

Ühingu uude juhatusse valiti: esimees kindral N. Reek, liikmed: kolonelid H. Bree-de, A. Traksmann, A. Jaakson ja A. Kasekamp. Ühingu üldkoosolekut juhatas kindral N. Reek. A. T.

Andmeid allveelaevastiku sihtkapitali tegevusest.

J. Luks, kapten.

Vabariigi algaastail jõuti juba arusaamisele, et meie merekaitse vajab ümberkorraldamist ja kohandamist praeguse tehnilise aja nõuetele. Meil puudusid moodsad merekaitsevahendid ja

needki, mis meil olid, ei seisnud enam oma ülesannete kõrgusel. Puudusid moodsad lahingulaevad. Neid ei saadud aga muretseda, kuna selleks puudusid vastavad summad. Viimaks tek-

kis rahvas eneses mõte, kas ei oleks võimalik vabatahtliku annetustega koguda summa, mille eest siis kinkida riigile mõni mõjuv merekaitse relv ja nii panna alus Eesti uuele kaitselaevastikule. Selle mõtte tõstis avalikult üles härra R. Fridemann. See hea algatus leidis rahva seas sooja poolehoidu, mille tagajärjena 31. mail 1933. a. Vabariigi Valitsus kinnitas Allveelaevastiku sihtkapitali põhikirja. Sellest ajast peale algas hoogne tegevus annetuste kogumiseks ja 1933. aasta lõpuks oli koos juba Kr. 18.274,46, mida näitab alljärgnev bilanss ja arvete seis:

Bilanss 31. 12. 33. a.

Aktiva.	
Kassa arve	Kr. 39.01
Eesti Panga jooksev arve	„ 11.244.48
Krediitpanga jooksev arve	„ 6.174.—
Posti jooksev arve	„ 744.07
Mitmesuguste kulude arve	„ 72.90
	Kr. 18.274.46
Passiva.	
Annetusi laekunud	Kr. 16.419.97
Mitmesugused tulud	„ 1.854.49
	Kr. 18.274.46

Arvete seis 31. 12. 33. a.

Kassa arve	Kr. 39.01
Eesti Panga jooksev arve nr 3190	„ 11.244.48
Krediitpanga jooks. arve nr. 17717	„ 6.174.—
Posti jooksev arve nr. 314	„ 744.07
	Kr. 18.201.56

1933. a. läbikäik.

Sissetulekuid	Kr. 18.274.46
Väljaminekuid	„ 72.90
Saldo 01. 01. 34.	Kr. 18.201.56

Kokkupandud summa koosnes peajasjalikult annetustist ja muudest tuludest, nagu: Estonias korraldatud kontserdist (Kr. 341.75), Allveelaevastiku ballist (Kr. 1.468.08) j. m.

Edukaks korjanduse teostamiseks saadeti välja 1426 korjanduslehte, nendest 78 välismaale — Eesti konsulitele ja kaitsväeesindajatele. Tallinna — Balti jaama ja peapostkontorisse seati üles kaks korjanduskarpi. Korjanduskarpide juurde on üles seatud ka allveelaevade mudelid, missugused kingiti sihtkapitalile mereväeleitnant Borre poolt. Et korjandust organiseeritult viia läbi kogu riigis, selleks moodustati igasse maakonda ja suuremasse linna kohalikud toimekonnad. Toimekondade juhatusesse kuuluvad kohapealsed tähtsamad seltskonnategelased, eesotsas kaitseliidu malevapealikuga või linnapeadega. Nii moodustati kohalikud toimekonnad:

- 1) Saaremaa toimekond — 19. juulil 1933 — esimees A. Lepik.
- 2) Petseri toimekond — 27. juulil 1933 — esimees major Ploomipuu.
- 3) Harjumaa toimekond — 30. juulil 1933 — esimees major K. Saar.
- 4) Võrumaa toimekond — 31. juulil 1933 — esimees linnapea F. Suit.
- 5) Läänemaa toimekond — 22. augustil 1933 — esimees dr. Alver.
- 6) Virumaa toimekond — 13. sept. 1933 — esimees linnapea H. Avikson.
- 7) Valgamaa toimekond — 14. sept. 1933 — esimees kol.-lt. J. Hiob.

8) Viljandimaa toimekond — 21. sept. 1933 — esimees major Eisenberg.

9) Järvamaa toimekond — 25. okt. 1933 — esimees major Preisberg.

10) Narva linna toimekond — 1. dets. 1933 — esimees major Lepp.

11) Pärnumaa linna toimekond — 4. detsembril 1933 — esimees major Adamson.

12) Pärnu linna toimekond — 11. dets. 1933 — esimees major A. Jürvetson.

Kohapealsed toimekonnad on viinud läbi organiseeritud korjanduse, moodustades omale abiks veel abitoimekondi valdadesse ja alevitesse, missuguseid praegu üle maa 47 kohas.

Peale laekunud annetuste on allveelaevastikule lubatud veel suuremaid summe, mis aga aasta lõpuks veel ei olnud sihtkapitali arvele sisse makstud. Need kindlad lubadused moodustasid 1933. a. lõpuks Kr. 20.666.82. Sellest summast oli juba vabrikantide ühisuse kätte makstud allveelaevastiku sihtkapitalile edasiandmiseks Kr. 11.500.—. Kõik need lubadused on lubatud maksta sisse 1934. a. jooksul ja neist lubatud summadest on ka juba laekunud kuni 1. maini s. a. Kr. 2934.62.

Sihtkapitali bilanss, arvete seis ja läbikäik oli 1. mail s. a. alljärgnev:

Bilanss 1. mail 1934. a.

Aktiva.	
Kassa arve	Kr. 48.43
Eesti Panga jooksev arve	„ 5.120.71
Posti jooksev arve	„ 581.27
Eesti Panga tähtajaline arve	„ 13.000.—
Eesti Maapanga väärt-pab. arve	„ 15.000.—
Protsentide arve	„ 93.82
Mitmesuguste kulude arve	„ 83.83
	Kr. 33.928.06
Passiva.	
Annetuste arve	Kr. 32.054.34
Mitmesuguste kulude arve	„ 1.873.72
	Kr. 33.928.06

Arvete seis 1. mail 1934.

1. Kassa arve	Kr. 48.43
2. Eesti Panga jooksev arve	„ 5.120.71
3. Posti jooksev arve	„ 581.27
4. Eesti Panga tähtajaline arve	„ 13.000.—
5. Eesti Maapanga väärt-pab. arve	„ 15.000.—
Kokku	Kr. 33.750.41

Läbikäik 1. mail 1934.

Sissetulekuid	Kr. 33.750.41
Väljaminekuid	„ 177.65
Saldo	Kr. 33.572.76

Seega oli sihtkapitalil 1. mail s. a. sularaha Kr. 33.572.76. Kui sellele summale juurde lisada vabrikantide ühisuse kätte makstud summa Kr. 11.500 ja saadaolevad lubadused Kr. 6.232.20, siis saame 1. maiks s. a. kogusummas annetusi Kr. 51.304.96.

Nagu bilansid näitavad, on annetused paigutatud riiklikkusesse rahaasutustesse allveelaevastiku sihtkapitali juhtivate ja täidesaatvate organite sellekohaste otsuste põhjal.

Revisjonikomisjon, koosseisus: dr. J. Maasing, härrad H. Simm ja R. Fridemann revideeris 1. märtsil 1934. a. sihtkapitali asja-

ajamist ja raamatupidamist ja leidis, et see on korras ja kõigiti õiglaselt peetud.

Revisjonikomisjoni otsuse kinnitas ka komitee oma koosolekul 5. aprillil s. a. Samal koosolekul võttis komitee vastu juhatuse poolt koostatud 1934. a. tegevuskava järgmiselt:

1. Jatkata üldist tegevust ja korjandust eelmise aasta suunas.

2. Kutsuda ellu Tallinnas ja Tartus kohalikud toimkonnad.

3. Organiseerida abitoimkondade ellukutsumist valdades ja alevites, kus neid pole veel seni loodud.

4. Korraldada üle maa merekaitse vajaduse selgitamiseks propaganda kõnekoosolekuid, mis tasandaks teed üldise korjanduse läbiviimiseks, kui selleks ükskord tuleb soodus aeg.

5. Teha eeltöid mere propagandafilmi valmistamiseks.

6. Kontrollida kohapealsete toimkondade tegevust ja arvepidamist.

Allveelaevastiku sihtkapitali organiteks on:

1. Sihtkapitali komitee, mille koosseisu kuuluvad praegu 39 organisatsiooni esindajat. Komitee esimeheks on Tallinna linnapea abi A. Uesson; abiesimees — vabrikantide ühingu esindaja H. Kolts ja sekretär — ajakirjanike liidu esindaja K. Kornel.

2. Sihtkapitali juhatuse, mille koosseisu kuuluvad: esimees: admiral J. Pitka; abiesimees: kaitseministri abi kindralmajor N. Reek; sekretär: dipl.-insener E. Avik; laekahoidja: Pikalaenu panga president P. Öpik; laekahoidja abi: direktor T. Kind; abisekretär: kapten J. Luks; raamatupidaja: leitnant A. Jürgenthal.

3. Revisjonikomisjon, mille koosseisu kuuluvad: esimees: majaomanike keskliidu esindaja dr. J. Masin; abiesimees: üleriikliku kaupmeeste seltside keskliidu esindaja H. Simm; sekretär: allveelaevastiku sihtkapitali mõttealgataja R. Fridemann.

Bibliograafia.

Sõjaväe süsteemid. *)

Sundteenistuse alusel komplekteeritud alaline sõjavägi.

Alalise sõjaväe ja miilitsa vahe seisab peamiselt selles, et esimese juures juba rahuajal on alaliselt koosolevad väeüksused. Noorsõdurite väljaõpe ei teostu siin eriliselt noorsõdurite koolides, mis miilitsa juures ainult selleks otstarbeks luuakse ja mobilisatsiooni korral kaovad, vaid teostub väeosades enestes. Sealjuures just need tegevteenistuse rügemendid on väärtuslikumaks osaks sõjaväes. Kuski ei ole meeskond ja juhid nii hästi kokku liidetud kui seal. Need rügemendid ei koosne ainuüksi noorsõduritest, vaid umbes pooled on „vanad sõdurid“, — mõiste, mida miilitsavägi ei tunne. „Vana sõdur“ teenib edasi, et oma tehnilist õpet, eelkõige aga oma moraalselt kasvatust täiendada ja kõvendada. Sealjuures omab riik juba rahuajal alaliselt käepärast tarvitamiskõlvulise sõjalise jõu.

Tegevteenistuse rügemendid etendasid enne 1914. aastat mobiliseeritud sõjavägede koosseisu seesõrra üleolevat osa, et tagavaraväeosade tähtsus tugevasti tahaplaanile jäi. Sellesse olukorda tõi otsustava muudatuse Maailmasõda. Siin selgus, et tulevase sõja saatust ei otsusta väike tegevteenistuse

sõjavägi, vaid „relvastatud rahvas“. Seda vähemalt lähemas tulevikus. Kas kaugem tulevik kuulub väikestele motoriseeritud soomusvägedele, nagu mõned prohvitid ennustavad, seda on tänapäeval veel raske öelda. Homsepäeva sõda peetakse „relvastatud rahvaga“. „Relvastatud rahva“ juures etendavad tagavaraväe formatsioonid palju suuremat osa kui minevikus. Seega on sundteenistusega alalise sõjaväe süsteemis midagi uut esile kerkinud. 1913. aastal oli aktiivarmee veel otsustavaks faktoriks. Seepärast võttis ka Prantsusmaa tookord kolmeaastase teenistuskohustuse uuesti tarvitusele, kuna seal enne seda oli mõni aasta püsinud kaheaastane teenistus. 1913. a. mindi uuesti tagasi kolmeaastasele teenistusele, et saada kasarmutesse sama palju või rohkemgi ajateenijaid sõdureid, kui rahvarikkamal Saksamaal. Teenistuskestvuse määramisel lähtuti siis sõjaväe rahuaegse suuruse tarvidusest. Teenistus kestis nii mitu aastat, kui mitu aastakäiku oli vaja sõdureid, et sõjaväe tarvilikku suurust kätte saada. Tänapäeval arvestatakse sõjakogemuste tagajärjel aga teisiti. Nüüd seisab küsimus selles, kui kauaks kutsuda kodanikku ära rahvamajanduslikult kasuliku töö juurest, et ta seejuures saaks siiski vajalise õppe. Kui

*) Vt. „Sõdur“ nr.nr. 18/19 s. a.

selleks peetakse küllaldaseks üht aastat, siis sõjaväe rahuaegse suuruse moodustab ainult üks kutsealuste aastakäik. Loomulikult on aktiivsõjavägi selle tagajärjel arvuliselt väike. Ta moodustab tänapäeval ainult ühe mürdosa relvastatud rahvast. Sel viisil on ka Prantsusmaa jõudnud üheaastase teenistuseni, mitte aga seepärast, et ta tahaks desarmeeruda, nagu ehk arvata võidakse. Kogu Prantsuse sõjaväe reform on ainult kaitsesüsteemi moderniseerimine Maailmasõja kogemustel.

Noorsõduri poolt teenistusse kaasa toodud eelteadmiste mõjust õppeaja kestvusele rääkisime juba eelpool miilitsasüsteemi vaadeldes. Väga palju oleneb ka sellest, kas sõdurit kogu aeg tegevteenistuse kestes pühendatakse õppele, või kasutatakse teda kui odavat tööjõudu ka teisteks otstarveteks, nagu kasarmute korrashoiuks, majanduslikkudeks töödeks, sõjaväeliste ja riiklikkude asutuste vahija ja julgeolekuteenistuseks jne. Prantsusmaa on sellele leidnud lahenduse arvurikka eratööjõu töölerakendamise, eriliste mobilisatsiooni ettevalmistavate asutuste loomise ja politsei koosseisu suurendamise näol.

Teenistuskestvuse määramisel ei ole ainsaks mõõduandvaks teguriks õppe küsimus. Ka kõige soodsamate eeltingimuste juures leiab teenistusaja lühendamise teatud piiri riigivõimu vajaduses omada alaliselt käepärast teatavat sõjaväelist jõudu. Kuna äsja sissekutsutud noorsõduritega ei saa tegevusse astuda, siis peab kasarmus olema ka õpetatud sõdureid. Kui viimaseid tahetakse omada üheaastase teenistuse juures, siis peab noorsõdureid kaks või isegi kolm korda aastas sisse kutsuma. Kui seda ei tehtaks, oleks mõne sissekutsele järgneva kuu jooksul kasarmus ainult kasutuskõlbmatud jõud. Teostades sissekutset aga iga kuue kuu järele, on pooled mehed alaliselt hädapärast välja õpetatud. Prantslased näiteks teostavad poolte meeste sissekutset aprillis ja ülejäänute oma — oktoobris. Poolteiseaastase teenistuse juures, nagu see on Itaalias, võib rahulduda ka ühekordse sissekutsega aastas. Sissekutset võib teostada näiteks alati 1. aprillil ja lahtilaskmist 30. septembril. Suvekuude jooksul on siis kasarmus terve aastakäik veel mitte lahingukõlvulisi noorsõdureid ja terve aastakäik väljaõpetatud vanu sõdureid. Talvekuudel (oktoobrist aprillini) jääb järele ainult noorim aastakäik. See on saanud aga juba kuus kuud õppust. Sel viisil on alaliselt käepärast aasta läbi üks aastakäik mehi vähemalt

kuuekuise väljaõppega. Üheaastase teenistuse juures on alati kasutuskõlvuline ainult pool aastakäiku. See ei ole lahingjõu mõttes arvuliselt kuigi suure kaaluga, kuna näiteks kahe- või kolmeaastase teenistuse juures sõjavägi moodustab juba teatava lahingjõu. Teenistusaja lühenemisega muutub rahuaegne sõjavägi ikka enam ja enam ainult raamiks, mida mobilisatsiooni korral tagavaraväelastega täiendatakse. Sellest on lühikese teenistusajaga alaline sõjavägi saanudki nimetuse raam- ehk kaadrisõjavägi. Teravat vahet teha alalise sõjaväe ja kaadrisõjaväe vahel ei ole võimalik. Sõjaväed pikema teenistusajaga ja suuremate meeskonna koosseisudega vastavad rohkem esimesele nimetusele, sõjaväed lühema teenistusajaga kuuluvad rohkem teise gruppi. Nimetus raam- ehk kaadrisõjavägi esineb lühikese teenistusaja juures eriti siis, kui aktiivrügementid ainult teatavate raamformatsioonidena esinevad, nagu see on tänapäeval tihti. Ühest küljest tahetakse hoida aktiivrügementide arvu suurena, et kergendada mobilisatsiooni, teisest küljest ei jätku aga kutsealustest, et kõiki neid rügemente täita täie koosseisudeni. Prantsusmaal on näiteks rügementides, mis mitte piiri ääres ei asu, iga *pataljonis vaheldumisi* üks kompani ainult raamkompani (kaadrikompani). See kompani on ainult siis täies koosseisus, kui tagavaraväelased on õppustele kutsutud.

Sellise kunstliku aktiivrügementide arvu suurendamisega jääb lühikese teenistusaja juures siiski maksma tõsiasi, et nad (s. o. aktiivrügementid) moodustavad ainult väikese osa sõjaväe sõjaaegsest koosseisust. Tagavararügementide käes saab olema ülekaal. Sellest on tingitud, et osa reserviste läheb rindele tihti mitte nende rügementide koosseisus, kus nad rahuajal teenisid. Vääruslikud moraalsed jõud, mis hoovavad tugevasti kokkuliidetud ja kuulsusriikka minevikuga aktiivrügementidest, saavad osaks ainult osale kogu sõjaväest. Kui suurt rõhku pannakse paljudes riikides nendele moraalsele jõududele, selgub näiteks sellest, et Inglismaal Maailmasõja kestes püüti ka värskelt vormeeritud väeosadele külge pookida vanade rügementide traditsioone. Uusi väeüksusi loodi *pataljonidena*, keda samal ajal loeti vanade rügementide koosseisu kuuluvateks. Nad pidid kõik end tundma vana põhiriigimendi liikmetena ja oma ajaloole uhked olema, kuigi nad taktikaliselt teisiti olid koostatud.

On tähtis sõja ajal loodavaid rügemente juba rahuajal „ellu kutsuda“, nagu üks

prantsuse ohvitser tabavalt on tähendanud. Mobiliseerivat rügementi tuleb juba rahuajal lasta harjutada täpselt samas koosseisus, milles ta kord sõtta läheb. Miilitsaväes on see juba reegliks ja see asjaolu sai juba eespool märgitud üheks miilitsasüsteemi eriliseks paremuseks. Ainult siis, kui juhid ja juhitavad üksteist tunnevad ja on võitnud üksteise usalduse juba rahuaegsete õppuste kestes, omab tagavaraväeosa juba sõja esimestel päevadel tarvilikku sisemist kokkuliituvust. Kui aga selle vastu mobilisatsiooniga kokku aetakse inimesed, kes üksteist sugugi ei tunne, siis läheb enne teatav aeg, kui saavutatakse sisemine liituvus.

Paistab olevat enesestmõistetav, et lühikese teenistusajaga alalistes sõjavägedes, millised ju väga lähedased on miilitsaväele, sama püütakse teha, mis miilitsaväe juures ennast on õigustanud, kuid tegelikult ei ole seda nõuet siiski nii kerge täita, sest täielikud tagavaraväe õppused maksavad raha. Õppustele tuleb kutsuda väga suur hulk mehi. Miilitsaväe juures sellised kordamisõppused ei ole nii koormavad. Kulukama alalise sõjaväe juures tähendab see aga tunduvalt koormatust riigikassale. Riikides, kus parlamenli liikmetel on asja üle otsustamisõigus, ei ole, nagu on näidanud kogemused, alati kerge täielikkude kordamisõppuste tarvilikkust selgeks teha. Miilitsaväe juures lasub raskuspunkt endastmõistetavalt kordamisõppustel, nii et selles suhtes on võita palju vähem raskusi.

Isegi siis, kui teostatakse tarvilisel määral tagavaraväelaste õppusi sõjaaegsete väeosade koosseisus ja tõstetakse sellega sõjaaegsete formatsioonide liituvust, ei kõrvaldu tõsiasi, et alaline sõjavägi, kus tegevteenistuse rügemendid on rõhuvas vähemuses, omab suurt sarnadust miilitsaga. Pikem teenitusaeg alalistes sõjaväes annab tagavaraväelastele küll suuremat sisemist liituvust, ka on uute väeosade loomisel käepärast rohkem elukutselisi sõdureid kui miilitsaväel, kuid niivõrd kindlat kokkuliituvust, kui omasid enemaailmasõjaaegsed kahe- ja kolmeaastase teenistusega alalistes sõjaväed, ei saavutata siiski. Seepärast on avaldatud kahtlust, kas sundteenistuse alusel komplekteeritud alaline sõjavägi lühikese teenistusaaja juures on küllaldane riigi julgeoleku tagamiseks. On tehtud hoopis erilaadseid ettepanekuid parema kaitseüsteemi loomiseks. Need ettepanekud on peamiselt kahesugused. Ühed tahavad miilitsataoliseks muutunud rahvasõjaväe kõrvale asetada veel teist alalist kaitseorganisatsiooni. Rahvasõjavägi peab oma mobili-

satsiooni teostama mingi teise, kõvemini kokku liidetud sõjaväe kaitse all. Teised kahtlevad, kas massiliste sõjavägede tarvitamine tänapäeval üldse enam õige on ja näevad õnnistust väikeses, kuid seevastu lahingvõimsas sõjaväes. Mõlemad ettepanekud viivad meid elukutselise sõjaväe juurde. (Järgneb.)

Võitlusviisid, kultuur ja ajalugu.

Professor dr. Paul Schmitthenner, major a. D.
(„Wissen und Wehr“ nr. 3 — 1934.)

Artiklis autor analüüsib kahe peamise võitlusviisi — kauge- ja lähedamaavõitluse ajaloolist arengut sõltuvalt rahvaste kultuurist.

Vaadeldes võitlusviiside tekkimist, autor väidab, et selle üldilme peamisi määrajaid on rahvaste eluviisid, s. o. kas teatav rahvas elas kohtkindlalt või esines rändajana.

Ajaloo algaastail kohtkindlate eluviisidega rahvaste juures suuremalt osalt hobust ei tuntud ja kui tuntigi, siis vaid veoloomana. Viimastest tingituna need rahvad esinesid peamiselt jalameestena. Teistest küljest oli kohtkindlate eluviisidega rahvaste juures tundmata tollaegne kaugemaa võitlusvahend — vibu, mistõttu need rahvad arendasid peamiselt lähedamaavõitlust terarelvade, esinodes seega paigalseisva- ja lähedamaavõitlusviisi rajajatena.

Seevastu liikuva sõjapidamisviisi ja kaugvõitluse hälli leiab autor rändrahvaste juures, kus iga kodanik esines ratsanikuna ja vibulaskjana, s. o. liikuva kaugvõitlejana.

Tekkisid sõjalised kokkupõrked mõlema võitlusviisiga rahvaste vahel, mis arenesid peamiselt Ida-Aasias, Indias, Ees-Aasias ja Põhja-Aafrikas. Nendel sõjalistel kokkupõrgetel oli autori arvates põhjanev tähtsus rahvaste võitlusviiside arenemisel. Nimelt Kesk-Aasia rändrahvaste pealetungide ja võitude mõjul Aasia kultuurpiirkonnas asetsevad kohtkindlate eluviisidega rahvad: babüloomlased, assüürlased, perslased, türklased j. t. võtsid tarvitamisele vibu ning harrastasid kaugemaavõitlusviisi ja kasutasid loomi liiklemisvahendina, arendasid liikuvat sõjapidamisviisi. Nii peale vibu ja noolte võeti tarvitamisele Indias — sõjalevant, Egiptuses — sõjavanker, Hiinas — ratsahobune jne. Üldiselt liikuv sõda ja kaugemaavõitlusviis vallutas Aasia kultuuripiirkonna. Kuid viimane ei suutnud arendada kaugemaavõitlusviisi lõpuni. Aasia kultuuri hääbudes kadus seal ka sõjakunst.

See mille jättis võitlusviiside arendamises pooleli Aasia, selle arendas lõpuni Euroopa.

Võitlusviiside arenemist Euroopa kultuuripiirkonnas autor jagab kolme perioodi:

I periood algas eelajaloolisest ajast ja kestis kuni XVIII sajandini p. Kr. s. See oli lähedamaavõitluse ajajärk, kus tunti vaid käsiterarlevi. Selle perioodi autor jagab kolme allperioodi.

Esimene allperiood oli lähedamaavõitluse ajajärk, kus domineeris jalaväelane. Selle ajajärgu tüübilisemaid esindajaid

on greeka ja rooma sõjaväed. Nende rahvaste sõjaväed olid alul puhtal kujul jalasõjaväed, millised arenesid alul koos ühes suunas, siis arenesid lahus ning jõudsid oma isiklikku taktikalisesse suurvormi ja katsetasid oma võimeid üksteise kallal. Võitjaks tuli rooma võitlusviis.

Mõlemad rahvad, puutudes kokku Aasia kultuurisõja viisidega, said põhjapaneva suuna oma taktika arenemisel.

Nii lõuna-greeklased, puutudes kokku preslas- tega, olid sunnitud soetama omale ratsaväe. Ka Aleksander Suur, tungides Aasiasse, kus võitles sealsete tugevat ratsaväge omavate rahvastega, pidi eeskujul võtma lõuna-greeklastelt ja looma endale ratsaväe. Sellest ajast peale, ehkki sõja- väe tuumaks jäi jalaväelane phalanksis, tihti ratsavägi, kui liikuv väelikk, otsustas lahingu lähedamaavõitluses.

Rooma taktika arenemine sai otsustava pöörde Kartago sõjakunsti mõjutusel teise Puunia sõja ajal. Kartagolaste sõjakunsti oli üheaegselt lii- detud nii Aasia kiirus, liikuvus ja kaugemaa- võitlusviis kui Euroopa löögijõud lähedamaa- võitlusel. Kartagolaste geniaalne juht Hannibal vabastas Euroopa sõjakunsti ühekülgisusest, viis ellu varu idee ja realiseeris esimesena haara- mist. Kuid ühes Hannibaliga varises hauda ka tema sõjakunst ja alles Caesari geniaalsus suu- tis seda lühikeseks ajaks vanale kõrgusele tõsta. Kuid siingi domineeris jalaväelane — läheda- maavõitleja, ratsavägi omas vähem tähtsust.

Antiikaja lõpul rooma kultuuri langedes lan- ges ka rooma sõjakunst. Rooma sügava ja paenduva lahingukorra asemel hakkas Euroopas domineerima germaani „Seanina“ (Gevierthaufe), mis koosnes peamiselt jalaväelastest. Kuid vii- mase, kui paindumatu lahingukorra, mis oli voo- metu võitlema kiirelt liikuvate ratsanikega, püh- kisid IX sajandil ajaloo näitelavalt Aasia ratsa- rahvaste pealungid. Euroopas tekkis vajadus ratsasõjaväe järele, mis leidis lahenduse rüütel- ratsaväe loomisega. Tekkis teine allperi- ood — rüütlite ajajärk, kus domineeris ratsa- väelane — lähedamaavõitleja.

Rüütlite ajajärgul sõjavägi leidis sotsiaalse põhipinna eesõigustatud mõisnikuseisuse juures, kuna jalaväelane — talupoeg tõrjuti aktiivvõit- lejate hulgast välja. Et kõrgest seisusest rat- saväelasel ei kõlvanud end peita teiste selja- taha, siis võttis lahingukord harvendatud joone kuju ja lahing ise kahevõitluste ilme. Loomuli- kult puudus siis ka varu ning ei saanud mõjule pääseda juhi tahe.

Kolmas allperiood algas jalaväelase esilekerkimisega rüütelratsaväe tagaplaanile su- rudes, mida põhjustasid maastiku olud šveitsis ja Madalmaadel, linnade kindlused ja osalt ka tulirelvade leidmine. Seda allperioodi vaatleb autor kui jalaväe uuestisünni ajajärku, kus do- mineeris täielikult jalaväelane — lähedamaavõit- leja. Ratsavägi omas kõrvalist tähtsust. Sel ajajärgul madalmaade väejuht Oranje Morits oma jalaväelastega viis ellu rooma võitlusviisid uuel kujul.

Võitlusviisides järsk pööre tekkis XVI sajandil — tulirelvade mõju kasvades, siis kui ratsa- vägi vahetas löögitaktika tulistamistaktikaga. Selles näeb autor lähedamaavõitluse lõpu algust, s. o. võitlusviiside esimese arenemisperioodi lõppu.

II perioodi iseloomustab autor kui kaug- ja lähedamaavõitlusviisi tasa-

kaalu a ja järku, kus üks püüdis teist asja- tult tagaplaanile suruda.

Selle perioodi jagab autor nelja allperioodi.

Esimene allperiood oli kohanemis- ajajärk tulirelvaga, mis kestis kuni XVIII sa- jandini.

Selle perioodi algades kaugvõitlus pääsis kõige esmalt mõjule piiramissõjas, mistõttu ka- dusid linnamüürid ja tekkisid kindlused. XVII sajandiks oli tulirelv arenenud juba nii- võrd, et musketid, püstolid ja suurtükid hakkasid lahinguväljal kaaluvat osa etendama. Kuid täieliku tasakaalu lähedamaarelvaga saavutas tulirelv 30-aastasest sõjas, kus Breitenfeldi la- hingus rootsi kaugemaaavõitlusviis murdis iga- nenud lähedamaavõitlusviisi. Autori arvates vaid tehnika madal tase oli süüdi selles, et täie- likult ei pääsenud mõjule kaugemaaavõitlusviis.

On loomulik, et hakati otsima teid oma tule- mõju tõstmiseks ja vastase tule tabavuse vähen- damiseks. Tule mõjuvuse tõstmiseks püüti voo- malikult rohkem relvi panna välja ühele joonele, mis viis joontaktika sünnini, kuna vastase tule mõju vähendamiseks hakati kasutama maas- tikku — tekkis kerge jalavägi.

Joontaktika nõrkade kohtade — tiibade — ärakasutamine kutsus esile tiivalahingu (Fliegel- schlacht). Kaugvõitlusviis algas nagu domi- neerima, kuid seda pidurdas Friedrich Suur, mil- list ajajärku autor vaatleb kui teist all- perioodi kaug- ja lähedamaavõitluse aja- järgus, kus püütakse kaugemaaavõitlusviisi kõr- vale tõrjuda.

Friedrich Suure püüet — lahingu otsusta- vust otsida vaid lähedamaavõitluses — autor nimetab huvitavaks katseks välja lülitada kaug- maavõitlusviisi lähedamaavõitlusviisi kasuks. Et see Friedrich Suurel õnnestus, tuleb panna tema geniaalsuse arvele ja sedagi seepärast, et seda võimaldasid toleaeagsed tingimused — tule nõrkus ja joontaktikaliste lahingrivistuste tiib- bade tundelisus.

Kolmas allperiood, mis algas prant- suse revolutsioonist ja kestis kuni XIX sajandini, kujutab klassilist läheda- ja kaugemaa- võitlusviisi tasakaaluaajajärku, kus ahelik esines kaugvõitlejana ja selle taga asetsevad koloni- did — lähedamaavõitlusüksustena. Tulirelvade tõhukuse tõustes algas ratsaväe kui löögijõu langus. Tekkis lahingukorra sügavus, kus varu mängis otsustavat osa. Lahingukord oli jälle muutunud painduvaks. Sel ajajärgul valmistati lahingud ette „Aasia vaimus“ kaugemaaavõitluse näol, kuna vastast lõplikult löödi „Euroopa tõekspidamiste“ järele — lähedamaavõitluses.

Neljas allperiood algas XIX sajandi lõpul ja kestis kuni Maailmasõjani. See on aja- järk, kus kaugemaaavõitlusvahendid arenesid suure kiirusega.

Ehkki löögitaktika nõudis veel Krimmis, Itaalias, Böömimaal ja Prantsusmaal suuri ohv- reid ja Vene-Türgi, Buuri ja Vene-Jaapani sõda tõestasid kaugemaaavõitluse üleolekut, kuid siiski ei saadud sellest aru: kaotuste vältimiseks haju- nend vaid lahingukorrad, kuid otsustavust otsiti ikkagi lähedamaavõitluses. Sellise võitlusviisiga astuti Maailmasõtta.

III periood — Maailmasõda — tõestas autori arvates kaugemaaavõitlusviisi täielikku domineerivust ning otsustas sõja. Kaugemaa- võitlusvahendid ei tabanud ainult võitlevate poolte sõjavägesid, vaid tehnika võimas areng

võimaldas võitlust kanda ka kaugele seljatagusesse.

Peatudes paari sõnaga tulevikusõja võitlusviiside juures, väidab major, et seal valitseb täielikult kaugemaavõitlusviis, sest kaasaegsed kaugemaavõitlusvahendid on niivõrd arenenud, et nad enamail juhtumil otsustavad lahingu enne, kui suudavad tegevusse astuda lähedamaavõitlusvahendid. Kuid autor tähendab ka ühtlasi, et viimasest tõest ei saada kaasajal arv. Veel valitseb Euroopas vanadest traditsioonidest säilinud doktriin, kus lahingu otsustavust otsitakse lähedamaavõitluses.

Õhutundelisus.

Selle geopolitilised ja kaitsepolitilised nõuded.

Kapten a. D. F. Gandenberger von Moisy.

(„Wissen und Wehr“ nr. 3 — 1934.)

Artiklis autor võrdlemisi üksikasjaliselt analüüsib riigiterritooriumi tundelisust õhust mõjutavaid tegureid väites, et õhukallaletungide vormid, milliseid kasutati Maailmasõjas, on kuni käesoleva ajani niivõrd arenenud, et ainult uus sõda võib teostada nende otstarbekust või ebaotstarbekust. Seepärast ka kaasajal õhukaitse organiseerimiseks ei ole küllalised Maailmasõja kogemused, vaid tuleb kasutada igat võimalust õhutundelisuse kui ka selle geopolitiliste ja kaitsepolitiliste nõuete uurimiseks.

Selleks on vaja esmajärjekorras jõuda selgusele õhukallaletungiobjektides. Arusaadav, et õhuvastane valib oma tegevusobjektideks need märgid, mille purustamine mõjutab kõige rohkem sõja üldkäiku, s. o. halvab vastaspoole võitlusvõimet. Siia hulka kuuluvad kahtlemata riigi siseterritooriumil asuvad elulised keskused, kui riigi sisemised jõuallikad, nagu juhtimiskeskused (pealinnad), ühenduskeskused (raudteejaamad, sadamad jne.), tööstuskeskused ja elamiskeskused (asulad). Seega vanad mõisted „rinne“ ja „tagala“ on ühtunud; rinne on igal pool, kus teotseb õhuvastane.

Üldiselt õhutundelisuse aste oleneb: 1) julgeoleku kõrgusest, s. o. sellest alast märgi kohal ja rajoonis, kus õhuvastase tegevus on takistatud ja 2) kaitsetava märgi enda tundelisusest.

Õhukallaletungi tundelisuse astet nõrgestatakse õhukaitsega, s. o. aktiivsete ja passiivsete õhukaitse abinõudega kui ka elanikkonna organiseerimisega.

Nii kui maavägede võitlus oleneb suurel määral maastikust, nii ka õhujõudude tegevus on sõltuv geograafilisest tingimusest, nagu maapinna kujust, taimestikust, asustamise tihedusest ja looduslikest takistustest. Näiteks üle mere on raskem märgile läheneda, kui vahetult üle maapiiri, metsasel maastikul on aerokeemiline kallaletung ohtlikum kui lagedal, tihedalt asustatud rajoonis on tabamistõenäosus suurem kui harvalt asustatud maa-alal jne.

Kuid palju suuremat tähtsust õhukallaletungide mõttes omavad meteoroloogilised tingimused ja viimastest peamiselt need, mis raskendavad orienteerumist. Siia hulka kuulub kõigepealt udud, kui õhuvastase kurjemaid vaenlasi. Kuid ka teised ebasoodsad meteoroloogilised tingimused, nii kui tuisud ja tormid, või-

vad raskendada õhuvastasel orienteerumist. Tõsi küll, kaasaegsed viimisteldud õhunavigatsiooniriistad võimaldavad ka n.n. „pimesilendude“ sooritamist, kuid viimased esinevad ikkagi hädaabinõuna, teatud lühemate vahemaade katmisel, ja mis kõige tähtsam — kallaletungides peab lendur märki nägema või tema nähtavuse piirides peavad olema vastavad orientiirid, mis võimaldavad märgi asukoha täpset kindlaksmääramist, sest tänapäeva õhunavigatsiooniriistad ei võimalda täpset õhupommitamist pimesi. Seepärast on vajalik vähendada kaitsetavate esemete ja nende leidmist võimaldavate orientiiride nähtavust õhust, s. o. tuleb arendada moondamist.

Edasi autor analüüsib õhukallaletungide tõenäosust päeval ja öösi ning leiab, et tulevikus on võimalikud küll päevased õhukallaletungid, kuid siiski õhujõudude peamised jõupingutused suunduvad öisele tegevusele ja seda sel lihtsal põhjusel, et riigiterritooriumi eluliste keskuste tegevus sünnib tulevikusõjas peamiselt öösiti. Sel juhtumil õhuvastase tegevusel omavad suurt tähtsust õhust hästi nähtavad esemed, nagu jõed, ühendusteel, kustutamata tuledega asulad jne.

Nende nähtavuse vähendamisega vähendame ka õhutundelikkust. Teisest küljest need orientiirid harilikult on väga raskelt üksteisest eraldatavad, mispärast eksituste ärahoidmiseks on vajalik neid tundma õppida varakult. Seega ei ole kahtlust, et juba rahuajal, kasutades eralennuasjandust, püütakse tõenäolikkude vastaste territooriumide kuju õhust tundma õppida. Seepärast peab piinlikult kontrollima eralennuasjanduse tegevust, eriti aga piirama lennusportlaste tegevusvabadust.

Edasi autor peatub õige üksikasjaliselt asustamise tiheduse, kui tähtsaima teguri juures õhutundelisuse astme määramisel ja leiab, asustamise tihedus üldiselt raskendab orienteerumist õhust, kuna seevastu suurendab tabamistõenäosust. Seejuures eriti tundelikud on elulised keskused õhupommituste moraalse mõju vastu, mis nõuab kõigi kodanike organiseerimist õhukaitseks. Autor soovib seda teostada politsei üldjuhtimisel.

Kuid ainult elavjõu organiseerimisega ei tagata asustatud rajoonide julgeolekut õhust. Selleks on vaja tagada ka ehituste julgeolekut. s. o. ehitusi on vaja kindlustada ehituspoliitika arendamisega õhukaitse huvides. Ehituspoliitika arendamises riigikaitse huvides ei leia autor mingit uudsust ega iseäralikkust. Nii kui keskajal linnu ehitati võimalikult piiratud maa-alale ja kindlustati horisontaalrõökide vastu kaitsevallidega, nii nüüd vertikaalkallaletungide tundelisuse vähendamiseks tuleb linnades ehitusi hajutada ja tähtsamad neist kindlustada kattega.

Selleks kõigepealt tuleks suuremates linnades piirata tööstuse arenemist. Prantslased juba kauemat aega evakueerivat riigikaitse mõttes tähtsat tööstust suurematest linnadest hädaohutusse rajoonidesse. Eriti pöördavat suurt tähelepanu lennu- ja mootoritööstuse evakueerimisele lõunapoole Loire'd. Selleks on leitud väga mõjuv abinõu: ettevõtted, kes ei arvesta valitsuse nõudeid evakuatsiooni teostamise suhtes, ei saa riigilt tellimisi.

Puudutades Saksamaal ses suutes tehtavat tööd, autor väidab, et seal valitsev püüde hajutamise põhimõtete elluviimiseks uute ehituste püstitamise juures on suur, kuid mitte küllaline samm edu poole. Vaja oleks ka evakueerida

riigikaitse huvides tähtsat tööstust piiräärsetest rajoonidest, eriti Ida-Preisimaalt sisemaale.

Kuid vähe sellest. Ehituspoliitikat arendades, tuleb piinlikult silmas pida moondamisnõuete täitmist, mida tuleb järjekindlalt kontrollida lennukitelt — võimalikult õhufotodega. Moondamisest tuleb eelistada loomulikku moondamist taimestiku abil. Järjekindla metsa kasvatamisega ning puude ja põõsaste istutamisega õhutundelistesse rajoonidesse raskendatakse märksa õhuvastase tegevust. Erilist tähelepanu tuleb seejuures pöörda ühenduste varjamisele puude istutamisega teede äärde.

Puudutades paari sõnaga riigi ettevalmistamist võimalike õhudeessantide vastu, autor väidab, et selleks radikaalsemaid abinõusid on elanikkonna organiseerimine ja võimalike maandumispaikade maandumiskõlbmatuks tegemine.

Lõpsõnana autor mainib, et õhutundelise süstemaatiline nõrgestamine on iga vastutusriikka riigijuhi tähtsamaid ülesandeid. Iga riigijuhi kohus on rakendada kõiki ses suunas ühisele vastutusrikkale ühistööle. Sellega müüdatakse ennast tugevamaks ning vastaseid nõrgemaks.

Nüüdisaja jalaväe rünnak ja pataljoni organisatsiooni küsimus. *)

Major Gustaf Petri seletab, et sõjatehnika areng on viinud Maratoni tihedatest falangidest nüüdisaja nägematuile ja üle kogu lahinguvälja laialilaotatud hõredatele väeosadele. Jalaväe võitlus tulevikus sünnib seepärast peaaegu arditult tulerelvadega. Rasked ja kerged kuulipildujad ning granaadiheitjad koostöös teineteisega ja kahuritega peavad vastutama päris tulevõitluse eest. Nende sihiks on võimalikult suures ulatuses suruda alla kaitsja meeskonnad ja võitlusvahendid. Ühes sellega valmistatakse püssidele võimalus läheneda vaenlase seisukohtadele hõredates osades, ära kasutades maastikult pakutud kaitset. Ka lõplik löök antakse mitte nii palju püssitääkidega — pidades silmas hõredaid formatsioone — kui käsigranaatidega ja püssidega. Muidugi juhtuvad siis vastase väljalöömisel tema seisukohast ka üksikud võitlused külma relvaga. Kuid taktikaliselt seisukohalt ei ole nad mõõduandvad.

Kuna on võimatu ette näha, kui ruttu vaenlase vastupanu murtake mitmesugustes kohtades, ei saa kõrgem väejuhatus üksikasjaliselt organiseerida sisse-murdmist vaenlase seisukohtadesse. See asi tuleb täiesti jätta alama juhtkonna ja sõdurite enda algatada. Pataljoniülema ja kõrgemate ülemate tegevus ses ajajärgus piirdub peamiselt kahurtule toetuse korraldamise ja varude kasutamisega.

Õnnestunud sisse-murdmisele peab järgnema edasitungimise jätkamine. Enne seda tuleb aga uuesti korraldada koostöö raskete relvade ning jalaväe vahel. Kui seda koostööd ei suudeta organiseerida võimalikult ruttu, võib sobiv silmapilk minna kaduma ja vaenlane valmistuda vastulöögile. Sellest selgub, et rünnaku jätkamise organiseerimine tuleb usaldada võitlusjõu juhile. Nii kaua kui jalaväe rünnaku tähtsamaks jär-

guks oli lähivõitlus külma relvaga ja väeosad hoiti koos suhteliselt väikesel maa-alal, võisid kõrgemad väeülemad juhtida ka võitlust üksikasjaliselt. Alles 1915. a. jalaväe eeskiri nõudis meil, et otsustav täagirünnak korraldatakse rügemendiülema poolt. Sarnane asi oli teoreetiliselt võimalik tol ajal, kus jalaväerügemendile võidi vaadata veel kui laskureist koostatud ühtlasele väeosale, mille tegevuse juures peeti ainult kaunis vähesel määral silmas teiste väeliikide tööd. Nüüd aga on jalavägi muutunud keerukaks organisatsiooniks ja ühes sellega on muutunud ka juhtimise küsimus hoopis teiseks. Mitmet laadi relvade tegevuse kokkukõlastamine nõuab erilist kavakindlust ja käsuandlust. Et see võiks sündida võimalikult lihtsalt ja otstarbekohaselt, tuleks peavastutus jalaväe üksikute relvade tegevuse kokkukõlastamises panna alamate juhtide peale. Ainult säärasel viisil võidakse saavutada paenduvust ja muutuvale olukordadele kohandumist, mida nõuab nüüdisaja jalaväerünnak. Juhtimise raskuspunkti nihutamine kõrgemalt juhtidelt alamate peale on seepärast arengu paratamatu järelduseks.

Nüüdisaja jalaväe organisatsioon peab seepärast kõigepealt muretsema eeldused alamate juhtide isetegevuseks. Mida väiksem on väeüksus, mida võidakse varustada kõigi moodsa jalaväevõitlusele vajalike relvadega, seda lähemale jõutakse ülaltähendatud sihile. Uuemal ajal harutatakse nii hästi välismaal kui ka meil küsimust, kas peaks kõige väiksemaks ühtlaselt organiseeritud jalaväeosaks olema pataljon või kompani. Põhjused, mis kõnelevad pataljoni poolt, kannavad peamiselt tehnilist laadi. Nõnda seletatakse, et kuulipildujate ja granaadiheitjate omadused ei pääse vähemas üksuses, kui on pataljon, täiel määral mõjule. Seevastu vaieldakse aga meil mitte ilma aluseti, et meie künkeline ja metsaga kaetud maastik ei lase end ses suhtes võrrelda välismaa oludega.

Aga isegi kui tsentraliseeritud organisatsioon annab mõned tehnilised hüved, toob teiselt poolt jälle detsentraliseerimine rohkesti lihtsustamist kavakindlusesse ja käsuandlusesse, ning see hüve on nüüdisaja võitluses väga suure tähtsusega. Kui pataljoniülem peab korraldama koostöö raskete relvade tule ja laskurikompani liikumise vahel — nagu on lugu nüüd — eeldab see üksikasjalisi ja siduvaid määrusi aja kui ka ruumi suhtes. Sageli peavad need määrused omandama täielise ajatabeli. Kogemused näitavad aga, et selline süsteem ei vasta küllalt tulevõitluse arengu tendentsile, et ta on mitte harva kammitsaks jalus, ja et ta tõkestab otsustaval hetkel kompaniülema ning alama käskkonna isetegevust võitluse võimaluste kasutamisel.

Suurim mulje, mida käesolevate ridade kirjutaja möödunud aastal sai kaitsepataljoni harjutusilt, oli nimelt suur lihtsustus taktikalises suhtes, saavutatud raskerelva detsentraliseerimise läbi. Rünnaku ettevalmistuse talitusviis ja teostamine olid haruldaset lihtsad ning käsuandlus sündis hästi kiiremini kui tsentraliseeritud organisatsioonis. Mis see tähendab jalaväe liikuvusele, manöövri võimele ja löögijõule, on selge ilma pikema harutluseta.

Nüüdisaja jalaväe rünnak nõuab alamalt juhtkonnalt, samuti ka lihtsõdurilt väga palju. Jaoülem ja üksik sõdur peavad ilma erilise käsuta mõistma korraldada oma tegevust seisukorra nõude kohaselt, niihästi koostöös oma kõrval

*) „Ny Militär Tidskrift“ nr. 8 — 1934.

asuvate osadega või seltsimeestega, või ka edasitungi suhtes vaenlase seisukohtadesse. Laskuri nõutakse eeskätt oskust kasutada maastiku omadust ja suurt laskeosavust. Meeskonnalt nõutakse seepärast nihästi kehaliste, kui ka mõistuslike ja kõlblike omaduste poolest väga palju. Et kütid võiksid liikuda nõutava kiiruse ja paenduvusega, peab nende koormatus olema võimalikult väike. Seda saavutatakse osalt kui püss, mis peab olema kõigepealt lühikese distantsi jaoks määratud täpiserelv, on võimalikult kerge.

Küsimuse käsitlusel on seni peetud silmas jalaväe rünnakut päevavalgel ja võimalikult lah-tisel maastikul. Metsas, pimeduses ja udus muutub seisukord loomulikult veidi teiseks. Kui ründaja pääseb kaitsjale säärases seisukorras üsna lähedale, siis võib külmrelv anda rutulise ja otsustava tagajärje, kuid siingi ei saa salata tulirelva otstarbekohast kasutamise võimalust.

Üldiselt aga tuleb ütelda, et mitmekesised võitlustingimused ei avalda mõju väeüksuse organisatsioonisse, vaid siin tuleb ainult silmas pidades nende väljaõpet ja relvastamist vastavalt mitmekesistele tingimustele.

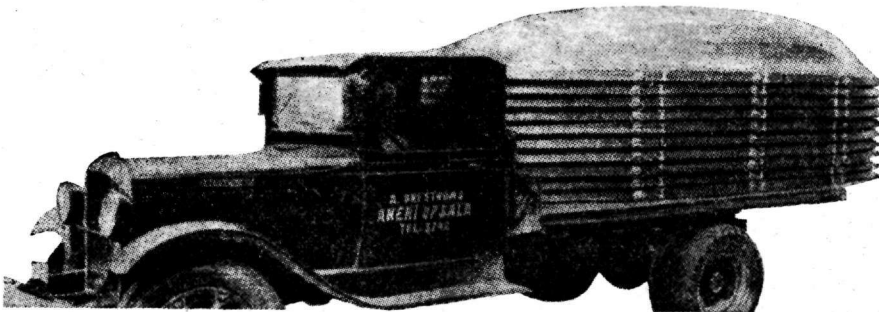
Uus vahend jõest üleminekuks Rootsis.

Kullasepp K. G. Svensson leiutas mõne aja eest kaarteta paadi. Kui Rootsi kindralstaap sai ajalehtede kaudu teada tema leiutisest, tuli ta mõttele, et see paat võiks osutada väga otstarbekohaseks vahendiks jõgedest ülemine-miseks, kuna selliseid paate võib laduda veoautole tervelt 20 tükki ja sel viisil toimetada neid väga kergesti edasi. Kindralstaap tellis kohe paar-kümmend säärast paati katseks ja möödunud sü-gisel katsetati neid esimest korda manöövritel.

Millisel määral uued paadid rahuldavad sõ-javäelisi võimuseid, on esiotsa teadmata. Vöhi-kulised ajakirjanikud aga, kes viibisid katseta-mise juures, on nendest paatidest väga vaimus-tatud.

Tuleb tähendada, et kaarte aset täidavad ter-asvaierid, mis on kinnitatud nutritega reelin-gute külge. Selle tagajärjel on paadid üsna kerged ja neid on hõlbus laduda, nagu juba öeldud, umbes paarkümmend üksteise otsa veo-autole.

„Dagens Nyheteri“ korrespondent jutustab paatide katsetamisest muu seas järgmist:

Auto kaarteta paatidega.

Kõlas käsk ja nüüd nägime kuidas üks sõja-kooli kompani väljus kollaselehelisest metsatu-kast. Selles ei olnud muidugi midagi erilist. Tähelepanu vääris vaid, et need edasitungivad ründajad vedasid endaga kaasas kergeid uuesti konstrueeritud paate, millega nad olid seni seis-nud metsa varjus.

Hetk hiljem kõikusid paadid külmadel laine-tel. Paati asus kuus hambuni relvastatud ka-detti ja kolm osavat sõudjat inseneri väeosa-dest, ning paadid hakkasid kiiresti liikuma vaen-lase kalda suunas. Vastase tuli kõvenes ja paa-tide meeskond ei olnud ka laisk tule andmises. Arvati, et kui oleks olnud käimas päris võitlus, oleksid meie mehed kaotanud umbes 30% oma koosseisust. Nüüd aga sõuti rahulikult edasi, lasti ründajad maale ja sõuti kiiresti tagasi abi tooma.

See oli katse esimene osa. Kui vaenlane kal-dalt eemale tõrjutud, jätkati harjutusi silla ehi-tamisega üle Kyrksviki vee. Nüüd tarvitati paate pontoonideks ja töö läks kiiresti. Veidi enam kui tunni ajaga oli ehitatud sild üle 50 m laiuse lahe. Kui võtta arvesse, et seda laadi silla ehitamine sündis esimene kord ja puudusid veel tarvilised kogemused, siis tuleb tööd tunnista-da kiiruse seisukohast täiesti õnnestunuks. Major laskis nüüd oma väeosa marssida üle sil-la, mis küll veidi kõikus, ja siis sõitis ka üks hobuse jalaväe uue vankriga üle.

Üldmulje jäi selline, et need paadid on jõge-de ületamiseks õige otstarbekohased, kuna mees-kond võib neid tassida kaasas ka kiirränakul. Võrdluseks olgu tähendatud, et vanade raudpon-toonide edasitoimetamisel vajatakse ühe hobuse vankrit iga üksiku poole pontooni jaoks.

INGLISMAA.

„THE ARMY QUARTERLY“ 1934. a. aprill.

Sissejuhatav kirjutis „The Army Quar-terly“ väljaandjalt. Kirjutis sis-saldab pühendusi Belgia kuningale Albertile, inglise ja teiste riikide kindralitele, kes hiljuti surnud. Peale selle tuuakse esile üksikuid märkmeid inglise poliitilise ja majandusliku olu-korra kohta viimasel ajal. Otsustav sil-ma pilk Prantsusmaa sõjategevuse-s 1914. a. Antakse märkmeid: üldisest olu-korrast inglaste juures sõja algul, inglaste sõ-jategevusest pärast Moni ja Le Cateau lahinguid ja vastupealetungile minekust ühes prantsuse V ja VI armeega Marne juures. Ühtlasi tuuakse mõningaid andmeid inglaste

ülemjuhataja sir John Frenchi ja prants-laste ülemjuhataja kindral Joffrei staapide läbirääkimistest inglaste osavõtmiseks vastupealetungist Mar-nel. Sõjalised opera-tsiioonid Prant-susmaal ja Belgias 1914. a. Artiklis antakse ülevaade paran-datud väljaande „Sõjali-sed operatsioonid Prant-susmaal ja Belgias 1914. a.“ kohta; tähendatud

väljaanne ilmus 1933. aastal. Teisel pool kõrgendikku. Kirjeldus lahingukäigu kohta Beaumont-Hamel joonel inglaste juures 13. novembril 1916. a.

Vaade tulevikku. Kirjutises autor vaatleb ajakirjanduses avaldatud arvamusi ratsaväe täieliku asendamise kohta tankidega. Ta leiab, et mõlemate väeliikde pooldajad pole küllalt objektiivselt arvestanud ühe kui teise väeliigi vajalikkust lahinguväljal.

Autor omalt poolt püüab lühidalt puhtsõjalisest vaatesisukohast selgitada nende vajalikkust lahinguväljal ja anda otsust ratsa- ja jalaväe asendamise kohta tankidega.

Autori arvates on vajalikud kõik väeliigid lahinguväljal. Pealegi autor leiab, et maastiku olude tõttu tankide kasutamine on täiesti takistatud osa Inglismaa suhtes. Vahekohtused tankidele. Artikli autor teoreetiliselt püüab anda kasulikke näpunäiteid vahekohtule tankiüksuste tegevuse jälgimiseks koos teiste väeliikidega. Autor on võtnud näpunäidete andmise aluseks 1933. a. suvel 2. diviisis tankiüksuste õppuste tulemusi koos teiste väeliikidega. Autor leiab, et rahuajal säärase õppuste korraldamisel vahekohtused peaks eriti silmas pidama järgmisi asjaolusid:

1. tankide vaatlusvõimalusi ja selle mõju lahingutegevusele;
2. tankivastase kaitse varjamise võimalusi;
3. tankivastaste relvade tule täpsust ja selle mõju;
4. maastiku tundmist tankidele;
5. maastikku, millest tank võib läbi sõita ja seejuures tuld anda;
6. tankide liikumist lahinguväljal;
7. märkide tulistamist tankide poolt.

Samuti märgitakse artiklis need faktorid, mis tuleksid vahekohtul silmas pidada kahuritest, kuulipildujatest ja miinipildujatest tulistamisel. Peale selle autor toob esile üksikuid praktilisi võtteid vahekohtu jaoks tankiüksuste tegevuse kontrollimiseks.

Piiramissõda vanal ajal. Tuuakse näiteid piiramissõdadest 200 a. e. Kr. ja pärast Kristuse sündi. Ühtlasi nimetatakse artiklis vanaaja kindlustamisviise. Õige väljaõpe relvaga. Artikli kirjutaja ei esine relva käsitamise alal kui ekspert, vaid püüab vaidluskorras üles tõsta mõningaid küsimusi väljaõppe kohta tulirelva kasutamisel. Neli meest mäeharjal. Lühike jutustus sõjajalust. Jalaväe reorganiseerimine. Kirjutis on vastuseks „The Army Quarterly“ veergudel ilmunud kirjutisele „Jalaväe reorganiseerimine“ jaanuaris 1934. Puudutatakse jalaväe komplekteerimise, üldise jalaväeüksuste arvu ja väljaõppe küsimusi Inglismaal. Polybius kui

sõjakirjanik. (Polybius sündis 210 a. e. Kr. ja suri 125 a. e. Kr.). Kirjutisega antakse ülevaade Polybiuse töödest. Kaardiväe brigaadi talvine rännak läbi New-Brunswicki jaanuaris 1862. a. Kirjeldatakse brigaadi osade liikumist raskeis tingimustes talvel Kanadas. Maksimist Vikkersini. Mõned märkmed ühe jalaväe ohvitseri poolt kuulipildujate kasutamisest ja kuulipildujate üksuste organisatsioonidest 1909. a. alates kuni 1919. a.

Kajastused sõjalauletustele. Märkmeid Maailmasõjas tekkinud sõjalauletiste ja värsside kohta. Tagasi rindele. Ühe inglase muljed Murmani rannale sõitmisest ja olemisest Maailmasõja kestel. Hobune! Hobune! Minu kuningriik hobuse eest! Toob üksikuid näiteid hobuse kasulikkusest ohvitseride jaoks lahinguväljal; autor rõhuatab nende vajalikkust eriti staabiohvitseridele. Preisi armee ettevalmistused 1813. a. Vabadussõjaks. Sisaldab andmeid preisi sõjaväe organiseerimise kohta pärast Tilsiti rahulepingut. Märkmeid välismaa sõjaliste raamatute kohta. Arvustusi ja märkmeid uusimate sõjaliste sisuga raamatute ja kirjutiste kohta. M.

SAKSAMAA.

„WISSEN UND WEHR“

Nr. 3 — 1934.

Prints Eugen ja Friedrich Suur. Kaitseministeeriumi ohvitseride ettekanne 1934. a. Friedrichipäeval. Subjektivne kirjutis.

Liidusõja ühtlase juhtimise piirid. Theodor v. Schäfer. Artiklis analüsitakse võrdlemisi üksikasjaliselt neid väärnähteid saksa ja austria vägede tegelikkude ülemjuhatajate, s. o. Falkenhayni ja Conradi, vahelisel koostööl ühiste operatsioonide juhtimisel Maailmasõjas 1915. ja 1916. aastal. Autor, peale vastava sündmustiku kirjeldamist väidab, et Conradi ja Falkenhayni vahelised lahkeliidid ja ebahühtlus koostöös ei ole olnud mitte mõlema juhi iseloomu sobimatuses, vaid üldlokorra hinnangu erisugusest tulemustest, mille tagajärjel mõlemad väejuhid püüdsid oma ideid läbi suruda. Lõpuks õigustab autor Falkenhayni kui väejuhti oma tahte läbisurumise seisukohalt, sest tema käsutuses olid keskriikide peamised jõud, s. o. need jõud, mis olid suutelised otsustama sõda. Seepärast on ka arusaadav, et Falkenhayn jättis saksa jõude tööse rakendamata nende ideede realiseerimiseks, milliste tulemustesse tal puudus usk ning kasutas neid oma parema äranägemise järgi. Järgmised kirjutised on refereeritud eraldi.

Juriidilised küsimused.

8. Küsimus: Kas teenistus ametnikuna EVR politseis ja vangimajas võetakse arvesse pensioniõigusliku teenistusajana ülejäänud pensioniõigusliku seaduse järgi?

Vastus jaatav. Ülejäänud pensioniõiguslike perekondade pensioni seaduse (RT. 27 — 1934 art. 222) § 1 ja Kaitseväljaste ja nende

perek. pensioni seaduse (RT. 149 — 1924) § 13 järgi ülejäänud pensioniõiguslike kaitseväljastesse astumist riigiteenistuses mõeldasaadetud aeg arvesse pensioniõigusliku teenistuse, kui see teenistus andis õiguse pensioni saamiseks Riigiteenijate pensioni seaduse järgi. Teenistus ametnikuna

EVR vangimajades ja raudteel loetakse pensiooniõiguslikuks teenistuseks Riigi ja oma val. teen. pensiooni seaduse (RT. 123/124 — 1924) järgi. Järelikult kuulub eelpooltähen- datud kodanlise teenistuse aeg arvesse võt- misele pensiooniõigusliku teenistusajana Üle- ajateenijate ja nende perekondade pensiooni seaduse alusel.

9. Küsimus: Ülejateeniija N läkitati 1931. a. ajutiseks teenimiseks A üks. jal. pa- taljonist sama linnas asuvasse B üks. patal- joni. 1932. a. viidi A pat. üle teise linna, kuna ülejateeniija N jäi edasi B pataljoni kuni 1. märtsini 1934. a., mil ta lõplikult üle viidi B pataljoni koosseisu. Kas ülejatee- niija N on õigustatud saama paigutusraha A pataljonist B pataljoni üleviimise puhul?

Vastus eitav. Ametisõitude tasu sea- dus (RT. 30 — 1932) §§ 20 ja 23 ning Ameti- sõitude tasu määruse (RT. 96 — 1932 art. 753) § 5 järgi on ühelt koosseisuliselt ameti- kohalt teisele paigutatul küll õigustatud saa- ma $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ kuupalga suurust ühekordset tasu, kui uus ametikoht asub senisest vähemalt viie kilomeetri kaugusel, kuid see ühekordne tasu (paigutusraha) on määratud paigutu- sest tekkivate erakorraliste kulude katteks, seega eeltingimusel, et paiguta- tutele on tema paigutus tekitanud erakorralisi kulusid või vähemalt normaalselt pidi kulu- sid tekitama. Käesoleval juhul aga üleaja- teeniija N üleviimine A pataljonist B patal- joni koosseisu ei võinud milgi viisil põh- iustada erakorralisi kulusid ülejateeniija N-le, sest üleviimisega tegelikult ei muutu- nud tema teenistuse asukoht.

10. Küsimus: Millise palgamäära järgi on õigustatud saama Ülejateeniijate teeni- tussaadluse (RT. 19 — 1928) § 19 ettenähtud ühekordset lisatasu kümneaastase teenistuse eest ülejateeniija, kellel 10 a. teenistusaeg lõppes 31. märtsil s. a. — kas palganormides ettenähtud täispalga või vähendatud palga järgi?

Vastus: On õigustatud saama Teeni- stustasude vähendamise määruse (RT. 31 — 1931 art. 219) § 2 järgi vähendatud palga- määra alusel, sest Teenistustasude vähenda- mise määruse muutmise määrusega (RT. 24 — 1934 art. 178) jaanuaris, veebruaris ja märtsikuu kohta maksmapandud palgade vähendamise määrad ei ole ülejateeniijate ühekordse lisatasu suhtes sama määruse § 2 viimase lõike põhjal kohaldatavad.

—el.

Ametlik osa.

KAITSEVÄGEDE ÜLEMJUHATAJA KÄSUKIRJAD.

Nr. 70.

Tallinnas, 4. mail 1934. a.

(Kaitsevägede staap)

§ 2.

Vanaduse ülemmäärade kättejõudmisel lah- kuvad tegelikust kaitsevæeteenistusest kapten- leitnant Johannes Loosberg — merejõudude staabist, major Martin Sepp — varustusvalit- susest, major August Uder — 7. jalavæerüge- mendist, kapten Aleksander Jürisson — va- rustusvalitsusest, kapten Egon Limberg — 4. üksikust jalavæepataljonist, kapten Jaan Hei- do — 2. üksikust jalavæepataljonist, leitnant Georg Reder — Tallinna garnisoni komandan- tuurist ja vahipataljonist, leitnant Johann Ki- ima — Naissaare komandantuurist ja kv. ametniku asetäitja Johann Saar — kaitsevæ- gede staabi juure kuuluvast topo-hüdrolaafia osakonnast.

Kõik nimetatud kaitsevæelased astusid Eesti kaitsevække Vabadussõja ajal, asudes meie ma- leva ridades tööle mitmesugustel aladel, täites oma ülesandeid parima tahtmise, oskuse ja hoolega.

Avaldan tänu tehtud kauaaegse tubli töö eest kõigile ülalnimetatud kaitsevæelastele nende teenistusest lahkumise puhul.

Nr. 79.

Tallinnas, 12. mail 1934. a.

(Kaitsevägede staap)

§ 1.

Major Arnold Sinka kaitsevägede staabist viibis läkitamisel Soomes teenistusalaalaste üles- annete täitmiseks 28. aprillist kuni 3. maini s. a. Alus: OTS §§ 156—157. Õiendus: Lj. nr. 569.

§ 2.

Käsin läkitada leitnant Otto Annus'e II di- viisi suurtükivæe juhatuses Kaitsevägede Ülem- juhataja abi käsutusse ajutiseks teenimiseks kuni korralduseni, arvates 11. maist s. a.

Alus: OTS §§ 167—168.

Nr. 80.

Tallinnas, 12. mail 1934. a.

(Kaitsevägede staap)

§ 1.

Viin üle enese soovil nooremleitnant Richard- August Jurry 1. jalavæerügemendist — auto- tanki rügemendi, arvates 16. maist s. a.

Alus: OTS §§ 121 p. 2 ja 133 p. 2.

Õiendus: Lj. nr. 641.

§ 2.

Kustutada ohvitseride nimekirjast surma pu- hul nooremleitnant Otto Grünevaldt taga- varavæest.

Alus: Kvt. seadus § 192 p. 1.

Õiendus: Lj. nr. 334.

J. Laidoner,
Kindralleitnant,
Kaitsevägede Ülemjuhataja.

PEREKONDLIKE TEATEID.

Sünde:

9. üksiku jalaväepataljoni v.a.o. Johannes Allikul ja tema abikaasal Anna-Mariel — poeg — Edin.

4. üksiku jalaväepataljoni leitnant Meinhard Sakermanil ja tema abikaasal Metal — poeg — Aavo.

7. jalaväerügemendi pionerikomando ülemal leitnant Paul Karul ja tema abikaasal Fannyl — poeg — Imre.

8. üksiku jalaväepataljoni ltn. Rudolf Mäel ja tema abikaasal Hellal — poeg Rein.

Piirivalve Kunda rajooni valvur kpr. Jaan Tammel ja tema abikaasal Mariel — poeg Harry-Johannes.

Hiumaa rajooni valvur n. a. o. Jüri Vannil ja tema abikaasal Marthal — poeg Aivo.

Mõisaküla rajooni valvur kpr. Hugo Akkenil ja tema abikaasal Hildegardil — tütar Lea-Eha. Loksa rajooni valvur ohv. aset. Johannes Karjelil ja tema abikaasal Martha-Anettel — tütar Ivi.

Kivitee rajooni valvur kpr. Arnold Lanemanil ja tema abikaasal Elsal — tütar Eldi.

Ratsarügemendi kpr. Peeter Piiril ja tema abikaasal Pauliinil — poeg Ilmar.

Abiellunud:

7. jalaväerügemendi rühmaülem leitnant Rudolf Adorv, 26 a. vana, abiellus Aurelle Hiilooaga, 23 a. vana.

3. suurüksikiväegrupin-ltn. Harry Lesel abiellus Karin Leonore Brettiga, mõlemad 23 a. v.

Piirivalve Vanaküla rajooni valvur kpr. Paul Viikmann, 31 a. vana, abiellus Elvine Klaiasiga, 24 a. vana, pärit Virumaalt, Peetri vallast.

Mootorpaadi nr. 5 madrus reamees Johannes Raun, 24 a. vana, abiellus Vilhelmine Reinsoniga, 30 a. vana, pärit Lümmada vallast.

Sport.

Sport Tallinna garnisonis.

17. aprillil toimusid Tallinna garnisoni väeosade esindajate üldkoosolekul uue garnisoni spordikomisjoni valimised. Spordikomisjoni valiti: esimees — kolonelleitnant O. Mullas (endine), abiesimees — kapten J. Luks (endine), sekretär — kapten H. Roots, sekretäri abi — kapten A. Schiller (endine), laekahoidja — kapten E. Seppik (endine), varahoidja — leitnant E. Nesselberg (endine), varahoidja abi — kv.-am. G. Juks ja ametita liige — leitnant K. Israel (endine).

Revisjonikomisjoni valiti: kapten A. Kuusk, kapten J. Tomp ja leitnant R. Laas.

Samal koosolekul võeti vastu garnisoni spordikomisjoni 1934/35. aasta tegevuskava. Tegevuskavas on ette nähtud järgmised võistlused:

1) Väeosadevaheline murdmaajooks o.-ü. „Vaba Maa“ rändauhinna — 29. aprillil 1934. a.;

2) väeosadevahelised jalgpallivõistlused — algusega 3. mail;

3) väeosadevaheline jao-orienteerimisjooks — 12. juunil;

4) väeosadevahelised jalgpallivõistlused — algusega 16. juulil;

5) ohvitseride tennisvõistlused — augustikuu teisel poolel;

6) üleajateenijate tennisvõistlused — augustikuu teisel poolel;

7) ohvitseride kergejõustiku-võistlused — augustikuu lõpul;

8) üleajateenijate kergejõustiku-võistlused — augustikuu lõpul;

9) ohvitseride kogudevahelised võrk- ja korvpallivõistlused — detsembrikuu algul;

10) üleajateenijate kogudevahelised võrk- ja korvpallivõistlused — detsembrikuu algul;

11) väeosadevahelised võrk- ja korvpallivõistlused — jaanuarikuu lõpul;

12) poksivõistlused — jaanuaris 1935. a.;

13) jalgratturijao 25 km rakmes ühes laskmisega võistlused — septembrikuu;

14) kergekuulipildujajao sõjaline kolmevõistlus (5 km rännak, laskmine ja granaadivise) — septembrikuul;

15) suusavõistlused (juhul, kui üleriiklikud ja diviiside suusavõistlused jäävad pidamata) — veebruari- või märtsikuul;

16) garnisoni ja K. L. Harju maleva vahelised maadlus- ja poksivõistlused.

Spordikomisjoni möödunud tegevusaasta võistluste kava oli ulatusliselt sama kui ülaltoodud 1934/35. a. kava ja viidi täies ulatuses. Lisaks võistlustele korraldati möödunud tegevusaastal garnisoni kaitseväelastele kahed maadlus- ja poksikursused üldkestvusega 12 nädalat. Kursustest võttis osa kokku 244 kaitsevälast.

1933/34. tegevusaasta lõppes Kr. 260.36 ülejäägiga. Sissetulekuid hankis spordikomisjon peamiselt võistlustest ja pidudest. M.

Tallinna garnisoni murdmaajooks.

Garnisoni spordikomisjoni võistluste kava kohaselt peeti 29. aprillil väeosade vahelised murdmaajooksu võistlused. Jooks algas Nõmmele kaitseleidu lasketiiru tee algpunktist ja lõppes Tallinnas Falgi aias. Jooksumaa pikkus oli 5 km ümber.

Jooksust võttis osa 10 väeosa järgmise võistlajate arvuga:

1. Kv. ühend. õppeasutised	— 57	võistlajat.
2. Pioneripataljon	— 49	”
3. Sidepataljon	— 16	”
4. Vahipataljon	— 16	”
5. Auto-tankide rügement	— 10	”
6. 10. üks. jalaväepataljon	— 10	”
7. Kalevi üks. jal.-pataljon	— 7	”
8. Mereväe õppekompani	— 6	”
9. Mereside	— 3	”
10. Merekindlused	— 1	”

Esikohtadele tulid:

1. II j. madrus J. Tšutšelov — Mereside — aeg 22 min. 35 sek.

2. Noor R. Sams — Auto-tankide rüg. — aeg 22 min. 47 sek.

3. Rms. A. Järve — Sidepataljon — aeg 23 min. 01 sek.

Punkte arvestati esimeesele 50-le kohaletulijale. Väeosad omandasid punkte järgmiselt:

1) Sidepataljon — 319 punkti; 2) Allohv. kool — 191 pkt.; 3) Merevägi — 189 pkt.; 4) Pioneripat. — 162 pkt.; 5) 10. ü. jal-pat. — 122 pkt.; 6) Auto-tank. rüg. — 105 pkt.; 7) Sõjakool — 100 pkt.; 8) Kalevi ü. jal-pat. — 62 pkt. ja 9) Vahipat. — 25 pkt.

O.Ü. „Vaba Maa“ poolt väljapandud rändauhinna omandas esmakordselt Sidepataljon.

Garnisoni iga-aastased murdmaajooksu võistlused on kujunenud osvõtjate arvu poolest Tallinnas kõige suuremateks murdmaajooksu võistlusteks ja seepärast on ka pakkunud pealtvaatajatele suurt huvi. Äsja möödunud võistlustel oli pealtvaatajate hulk ilusa ilma tõttu aga eriti suur.

M.

Sport kv. ühendatud õppeasutistes.

Sportlase taseme tõstmiseks ja vastava võistluspinevuse saavutamiseks on spordikomisjonilt välja töötatud võistluste kava, milles on antud peaaegu igale kaitseväes harrastatavale spordiha rule võrdne hinnang. Tänavune lumevaene talv kustutas küll kavast suusaspordi alad, kuid need asendati huvitavate jagude vahelise orienteerumise ja k-k. jao rünnak-laskevõistlustega.

Allüksused võistlevad omavahel: sõjalises seitsmევõistluses, kus tuleb sooritada järgmised alad: poks, võrk- ja korvpall, murdmaajooks, laskmine kal. 22 püssist, jao orienteerimisjooks ja k/k. jao rünnak ühes laskmisega. Iga ala võitjale üksusele on välja pandud väärtuslik auhind ja kogu võistluse üldvõitjale eriauhinnana komplekt lauahõbedat.

Allüksuste vahelises kolmevõistluses tuleb sooritada järgmised alad: k/k. jao rünnak, jao orienteerimisjooks ja laskmine kal. 22 püssist.

Praegu on juba sooritatud osa võistlusaladest, kus võistlejad on näidanud oma võimeid,

mida nad on suutnud omada päris lühikese aja-ga. Näiteks paljud poksijad panid alles esmakordselt kindad kätte Tondil, kuid esinesid siiski hästi omavahelistel kui ka garnisoni võistlustel. See edu tuleb kirjutada K. Ü. O. kehalise kasvatuse instruktorite kontosse, kes innuga pühendavad noori spordisaladustesse.

Seni sooritatud võistlusaladel saavutati tagajärgi ja tulid kohtadele:

Poksis.

Kergekaal: 1. aspirant Ristikivi, Johannes; 2. aspirant Viira, Alfred; 3. aspirant Tipppo, Rudolf.

Kergekeskkaal: 1. aspirant Burm, Elmar; 2. aspirant Alla, Armin; 3. aspirant Kiple, Arnold.

Keskkaal: 1. aspirant Valdson, Herbert; 2. aspirant Saar, Robert; 3. aspirant Šepka, Jaan.

Poolraskekaal: 1. aspirant Kask, Endel; 2. aspirant Jauhka, Arseni; 3. aspirant Kompus, Herman.

Raskekaal: 1. aspirant Habenik, Viktor; 2. aspirant Sooverk, August; 3. aspirant Kruus, Osvald.

Kõigile esikohale tulijaile anti auhindu, teistele diplomid.

Võrkpallis.

1. koht — Inseneriväe asp. k-do; 2. koht — Sõjakooli pat.; 3. koht — 1. asp. komp.; 4. koht — 2. asp. komp.; 5. koht — Sõjakooli rk. komp. Võitjaks tulnud Ins. asp. k-do omandas auhinna — võitja kuhu — teist korda.

Korvpallis.

1. koht — 1. asp. komp.; 2. koht — Ins. asp. k-do; 3. koht — Sõjakooli pat.; 4. koht — 2. asp. komp.; 5. koht — Sõjakooli rk. komp.

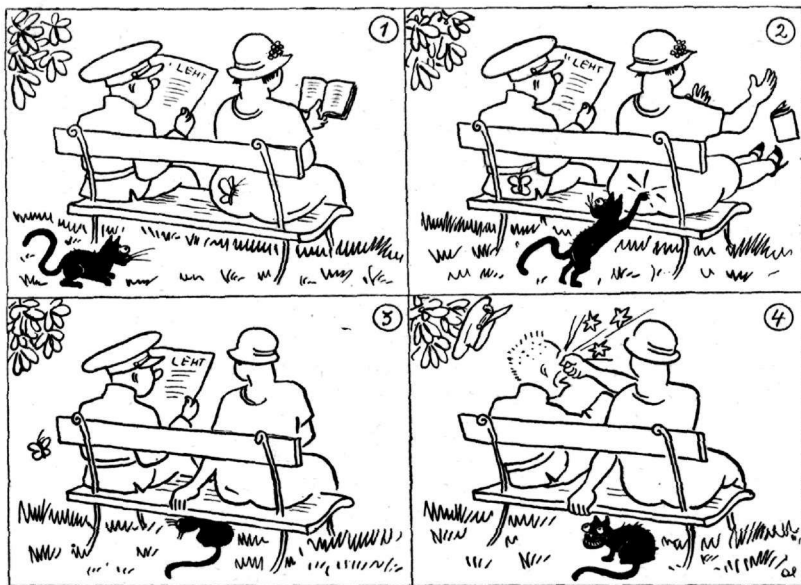
Auhinna — võitja kuhu — omandas 1. asp. komp. teist korda.

22. aprillil s. a. korraldati murdmaajooks samas võistluste sarjas, kuid arvestati tagajärgi ka Sõja- ja Allohvitseride koolide vahelise karikavõistlusteks. Maa pikkus oli 4,5 km. Kohtadele tulid:

1. v.a.o. A. Koidu, Allohv. k. — 14:11,0; 2. n.a.o. A. Truuman, Allohv. k. — 15:30,0; 3. asp. E. Lamberg, Sõjak. — 15:56,0; 4. n.a.o. O. Pärn, Sõjak. — 16:00,0; 5. asp. V. Kilk, Sõjak. — 16:02,0; 6. kpri. R. Maranik, Allohv. k. — 16:12,5; 7. n.a.o. E. Elmann, Allohv. k. — 16:15,0; 8. n.a.o. V. Langenbaum, Allohv. k. — 16:20,0; 9. asp. P. Reitel, Sõjakool — 16:23,0; 10. asp. A. Pesti, Sõjakool — 16:26,0.

15-le esikohale tulijale anti auhindu. Punkte nii Sõja- ja Allohvitseride koolide vahelises võistluses, kui ka allüksuste vahelises võistluses arvestati 30 esikohale tulijaga.

Sõja- ja Allohvitseride koolide vahelise auhinna võitis kolmandat korda ja jäädavalt Sõjakool 289 punktiga Allohvitseride kooli 176 punkti vastu.

Kevadine vallatus või teenimata lahkus.

Kv. ühendatud õppeasutiste ja Pi.-pataljoni üleajateenijate käsipalli lahingud.

K. Ü. Ö. Ü. Kogu on loonud sportlisi suhteid teiste üleajateenijate kogudega, mis on tervitav nähe meie üleajateenijate endaavalduses. Juba aastaid on peetud käsipalli- ja kergejõustikuvõistlusi Pi.-pat. üleajateenijate koguga, kus kord on võitnud üks, kord teine.

Möödunud aastal vastavad kogud muutsid käsipalli võistlused traditsioonilisteks ja panid kolmekordseks järjestiku või viiekordseks vaheldamisi võitmiseks välja karikad. Käesoleval aastal toimusid „karikavõistlused“ 5. aprillil K. Ü. Ö. Ü. võimlas. Võitjaks tuli võrkpallis 2:0 K. Ü. Ö. üleajateenijate kogu meeskond, koosseisus K. Aid, A. Luts, A. Peterson, J. Mendel, O. Pärn ja A. Kivi.

Korvpallis võitis samuti K. Ü. Ö. Ü. meeskond 63:19 koosseisus: K. Aid, A. Peterson, O. Pärn, A. Luts ja J. Mendel.

Möödunud võistluste järele on võrkpalli karikat võitnud kumbki kogu ühe korra; korvpalli karikat on võitnud K. Ü. Ö. Ü. kogu kaks korda järjest, kuidas kujuneb karikate edaspidine saatuse — raske ennustada, kuna K. Ü. Ö. Ü. kogu meeskond kaotab kaks paremat mängijat, K. Aidi ja O. Pärna, nende politseiteenistusse ülemineku puhul. A. P.

Tagavaraväe-ohvitserid!

Tellige ja lugege

„SÖDURIT“

„Söduri“ toimetuses müügil olevaid raamatuid:

7. MITMESUGUSED SÕJATEADUSLIKUD RAAMATUD-KÄSIRAHMATUD.

	Hind.
I. Kasak: Taktika. Üldised mõisted väeliikide omadustest ja koostööst lahingus. Juhtimise ja lahingu alused. Julgestamine. Rännak ja puhkus. Lahing. Seljaguse korraldamine lahinguväljal	2.30
Gerin: Väikeste üksuste lahing. Juhtiva koosseisu lahingharjutused. (Tõlge prantsuse keelest)	1.60
A. Gromilov: Üksikvõitleja taktikaline väljaõpe I osa. Üksikvõitleja väljaõpetamise meetodika	1.50
Jalaväe taktikaliste õppuste meetodika. Tõlge vene keelest	1.65

	Hind.
N. Riiberg: Positsioonisõda	— .85
K. Laurits: Luureteenistus staapides	— .45
Traksmann, Lukas, Haber: Riigikaitse õpetuse käsiraamat. Kesks- ja kutsekoolidele. Üldised mõisted. Teadmuse kaitseväge sisekorra, vahiteenistuse ja distsipliini alal. Algmõisted väeliikidest, võitlusvahenditest, nende kasutamisest ja lahingutegevusest	2.50
A. Balder: Pealik lahingus. Jao-, rühma- ja kompanipealiku lahingutegevuse käsiraamat	1.—
A. Vernik ja R. Tomback: Ohukaitse korraldus riigis. Sidevõrgu arendamine riigis	1.60
A. Salf: Nautsnaja taktika	2.50

Male.

Toimetaja **A. Burmeister.**

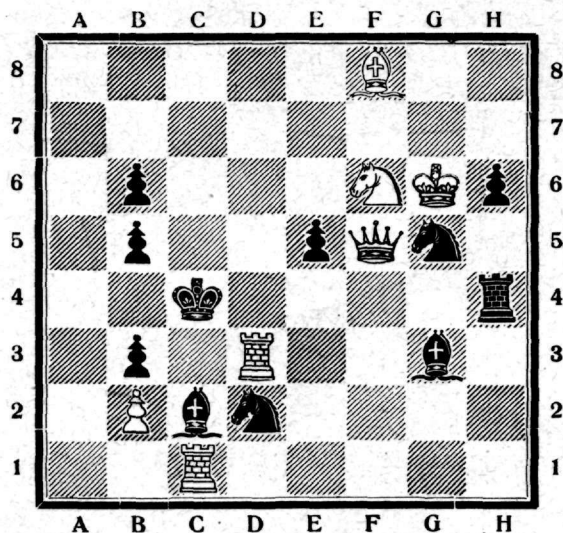
Kirjade aadress: Nõmme, Nurme t. 29.

Ülesanne.

Kokku seadnud H. Forsberg.

Auhinnatud „Schackvärlden“ turniiril 1933. a.

Mustad.

Valged.

Valged: Kg6, Lf5, Vc1 ja d3, Of8, Rf6, Eb2. Mustad: Kc4, Vh4, Oc2 ja g3, Rd2 ja g5, Eb3, b5, b6 ja e5.

Valged algavad ja annavad matt kahe käiguga.

Dr. Zepleri ülesande (vt. „Söduri“ nr. 4) lahendus:

1. Vd8—h4, Vh1: h4,
2. Re3—f5, Vh4—g4,
3. Vg2—h2 annab matt.

Ilmus

H. HALJASPÖLD

„UUS SAKSA-EESTI SÕNASTIK“

Eesti moodsa keelevara saksa sõnastik.

Raamat sisaldab 12.000 saksakeelsele märksõnale vasteid moodsas eesti keeles, neist umbes 7.000 oskussõna neljakümnelt erialalt. 408 lehek. veergu, hind 4 krooni.

See käsiraamat on tõeliseks tarbeteoseks õpetajatele, arstidele, advokaatidele, inseneridele, ohvitseridele, riigi- ja eraametnikkudele, kaupmeestele ja töösturitele, lõppeks igale oma kohal väärikalt seista soovivale ja püüdlikule kodanikule.

Kirjastus „RAAMAT“ — Tallinn,
postkast 22. Posti jooksev arve nr. 287.

Tellimishinna ettetasujatele saadame raamatu postikuludeta koju kätte. Märkige tellimisel selle lehe nimetus.

Kaitsevägede staabi VI osakonna kirjastusel ilmusid trükist:

Laske-eeskiri jalaväe relvadele I^A vihk

I jagu: Lasketooria algmõisted.

II jagu: Vintpüssi käsitamine.

Hind 1 kroon.

Pioneri-eeskiri IV osa

Purustustööd. — Hind 1 kroon 75 senti.

Suurtükiväe-eeskiri III osa

Soomusrongide suurtükivägi. — Hind 65 senti.

Kapt. E. Ruusauk: **Laskemoon.** Lõhkeainete kirjeldus ja hooldamine.

Hind 60 senti.

Leitnant S. Leets: **Rahva gaasikaitse.** — Hind 60 senti.

Raamatud on müügil „Sõduri“ talituses, Toomkooli 7 — Tallinn.